

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА ЛЬОТНА АКАДЕМІЯ

Столярчук Н.В.

***ЕКОНОМІКА І АНАЛІЗ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ АВІАПІДПРИЄМСТВА***

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

спеціальність 073 «Менеджмент»

ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень»

м. Кропивницький
2025 р.

УДК 656.7:338.47

Рецензент: Панченко В.А.— завідувач кафедри менеджменту авіаційної діяльності, д.екон.н., професор.

Столярчук Н.В.

Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства: методичні рекомендації до виконання самостійної роботи. Кропивницький: УДЛА, 2025. 42 с.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи, розроблені відповідно до робочого навчального плану та робочої програми навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» для здобувачів вищої освіти, першого бакалаврського рівня, спеціальності 073 «Менеджмент».

Методичні рекомендації для самостійного опрацювання містять: зміст, вступ, пояснювальну записку із загальними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи, схему навчальної дисципліни, тематичний план, питання для самостійного опрацювання та самоперевірки, тестові питання, практичні задачі для самостійної роботи та інформаційно-методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Розглянуто та рекомендовано до розгляду на науково-методичній раді академії на засіданні кафедри менеджменту авіаційної діяльності, протокол від 19 березня 2025 року №5, розглянуто на науково-методичній раді академії та рекомендовано до видання та використання в освітньому процесі, протокол від ____

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Пояснювальна записка.....	5
1.1. Мета та значення навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівців.....	5
1.2. Місце навчального курсу та його зв'язок з іншими навчальними дисциплінами.....	5
1.3. Цільова настанова.....	5
2. Схема навчальної дисципліни.....	7
3. Тематичний план.....	9
4. Зміст самостійної підготовки.....	10
4.1. Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки.....	10
4.2. Комплект тестових завдань з навчальної дисципліни.....	13
4.3. Комплект типових задач/ситуаційних вправ з навчальної дисципліни.....	27
5. Питання до підсумкового контролю.....	33
6. Список рекомендованих джерел інформації.....	37

ВСТУП

Формування висококваліфікованого фахівця вимагає самостійності в проведенні аналізу досліджень, вирішенні виробничих ситуацій і вміння здійснювати вибір в реальних виробничо-організаційних умовах господарювання авіаційного підприємства. Предметом навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» є дослідження зовнішньоекономічної діяльності авіаційних підприємств, системи економічних показників і обґрунтування планів авіатранспортної роботи, цінової політики авіакомпаній, особливостей аналізу господарсько-виробничої діяльності та пошук резервів підвищення ефективності господарювання підприємств авіаційної галузі в сучасних умовах. Закріплення теоретичних основ з навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» здійснюється через одну з ефективних форм підготовки - самостійну роботу здобувачів вищої освіти, протягом викладання лекційного матеріалу і вирішення практичних завдань.

Ці три складові будуть сприяти:

- формуванню системи економічних знань та визначення особливостей діяльності підприємств авіаційної галузі;
- формуванню системи знань щодо методики проведення економічного і фінансового аналізу господарської діяльності авіаційних підприємств і організацій;
- закріпленню теоретичних знань і практичних навичок використовувати методи та моделі економічного аналізу для вивчення виробничо-фінансової діяльності авіаційних підприємств;
- набуттю належних навичок прогнозувати фінансово-господарську діяльність авіаційних підприємств та знаходити шляхи підвищення ефективності їх господарювання;
- вмінню приймати обґрунтовані управлінські рішення, використовуючи результати економічного аналізу, на авіаційних підприємствах і в організаціях;
- оволодінню комплексом навичок пізнання, аналізу, оцінки, вибору з обґрунтуванням відповідних варіантів;
- формуванню науково-дослідного і аналітичного світогляду та вмінню його ефективного використання в практичній діяльності.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти - важлива складова навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння здобувачами вищої освіти знань та їх реалізації, формує вміння вчитися і займатися науковою роботою, а також є основним засобом освоєння навчального процесу здобувачами вищої освіти в позалекційний час.

Мета самостійної роботи - сприяти більш глибокому засвоєнню здобувачами вищої освіти знань з навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» і формуванню самостійності, як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні аналізувати, систематизувати, планувати і контролювати свою діяльність.

Метою самостійної роботи є поглиблення та закріплення знань, отриманих під час лекцій і практичних занять, розвиток навичок критичного мислення, самостійного аналізу процесів та явищ, а також формування вмінь застосовувати теоретичні знання на практиці. Самостійна робота дозволяє здобувачам вищої освіти розвивати здатність до проведення економічного і фінансового аналізу, опрацювання економічних даних, підготовки аналітичних матеріалів господарської діяльності авіаційних підприємств. Вона сприяє розширенню інтелектуальної самостійності здобувачів вищої освіти і формуванню відповідальності за своє навчання та професійний розвиток.

Завданням самостійної роботи здобувачів вищої освіти є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація отриманих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань і наукових робіт, а також виявлення прогалин в системі знань з предмета.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» визначається навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями викладача. Самостійна робота здобувачів

вищої освіти забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства»: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектом лекцій тощо.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Мета та значення самостійної роботи в системі професійної підготовки фахівців.

Навчальна дисципліна «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» є обов'язковою компонентою ОПП «Менеджмент міжнародних авіаційних перевезень» циклу професійної підготовки менеджерів. У сучасних умовах великого значення набули питання стабільного економічного розвитку та регулювання діяльності підприємств авіаційної галузі. Вивчення навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» надає здобувачам вищої освіти інструменти для розуміння цих явищ та розробки ефективних економічних рішень.

Мета вивчення навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» полягає у формуванні у майбутніх фахівців необхідного рівня системи знань, що дозволяють розробити стратегію і тактику керування авіаційним підприємством в системі світової цивільної авіації, розрахувати резерви підвищення ефективності його діяльності, обґрунтувати плани та управлінські рішення.

1.2. Місце навчального курсу та його зв'язок з іншими навчальними дисциплінами.

Навчальна дисципліна "Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства" займає важливе місце в системі економічної освіти, оскільки забезпечує здобувачів вищої освіти знаннями та навичками щодо оцінки економічних процесів, прийняття обґрунтованих управлінських рішень та прогнозування діяльності авіаційних підприємств і організацій. Дисципліна формує аналітичне мислення, що є основою для ефективного управління підприємствами авіаційної галузі. Вивчення курсу «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» базується на знаннях, одержаних здобувачами вищої освіти при вивченні дисциплін «Вища та прикладна математика», «Основи теорії організації в авіаційній діяльності», «Економіка і фінанси підприємства», «Мікроекономіка» «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Управління персоналом» та інших загальноосвітніх (та професійних) дисциплін навчального плану підготовки бакалавра. Таким чином, "Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства" є інтегративною дисципліною, що поєднує знання з різних економічних і фахових напрямів, формуючи комплексне розуміння закономірностей і тенденцій діяльності авіаційних підприємств.

1.3. Цільова настанова. В результаті вивчення навчальної дисципліни «Економіка і аналіз зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- сучасний стан та організаційно-правові аспекти діяльності міжнародної цивільної авіації;
- шляхи співпраці авіакомпаній на міжнародному ринку авіаперевезень;
- методи прогнозування та планування авіаційних перевезень;
- тарифну політику авіапідприємств та способи стимулювання продажу авіаперевезень;
- цілі, задачі та об'єкти аналізу зовнішньоекономічної діяльності авіапідприємства;
- методіку проведення комплексного аналізу діяльності підприємства;
- основи та принципи організації інформаційного забезпечення економічного аналізу;
- традиційні економіко-логічні та сучасні економіко-математичні методи та моделі;
- методичні основи аналізу найважливіших показників виробничо-фінансової діяльності авіаційних підприємств;

уміти:

- визначати та описувати характеристики авіаційного підприємства / організації – суб'єкта ЗЕД;

- розраховувати показники обсягів, якості та ефективності авіаційного виробництва;
- визначати собівартість перевезень та послуг;
- вільно орієнтуватися в теоретичних та практичних проблемах економічного аналізу;
- використовувати методи та моделі економічного аналізу для вивчення виробничо-фінансової діяльності авіаційних підприємств;
- прогнозувати фінансово-господарську діяльність авіапідприємств;
- знаходити шляхи підвищення ефективності господарювання;

бути ознайомленими:

- з загальним поняттям про міжнародні авіаційні тарифи та основні поняття мильної системи;
- з мильним принципом побудови тарифів;
- з порядком розрахунку авіакомпаній з аеропортами та агентами з продажу авіаперевезень;
- з поняттям агентської угоди, визначенням розміру комісійної винагороди та порядком отримання авіабілетів при проведенні безготівкових розрахунків.

При вивченні навчальної дисципліни здобувач вищої освіти набуває наступні компетентності, з урахуванням вимог освітньої програми, відповідно до спеціальності та освітньо-професійної програми:

Загальні компетентності:

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Фахові компетентності:

- здатність визначати та описувати характеристики авіаційного підприємства / організації – суб'єкта ЗЕД.

Програмні результати навчання:

- виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень;
- виявляти навички організаційного проектування;
- застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;
- спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами;
- демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та між культурності;
- демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним;
- розуміння місця і ролі авіаційного менеджера в діяльності авіаційних підприємств/організацій, що працюють на міжнародних ринках. Здатність оцінити сучасний стан та тенденції розвитку міжнародної цивільної авіації. Уміння застосовувати знання про призначення та техніко-економічні особливості міжнародного повітряного транспорту, специфіки діяльності авіаційних підприємств/організацій та її регулювання на глобальному, регіональному і національному рівнях;
- уміння проектувати та формувати оптимальну структуру авіаційного підприємства/організації. Навики аналізу раціональності та/або ефективності побудови авіаційного підприємства/організації, структури управління. Уміння розробляти заходи щодо формування системи документообігу, організовувати раціональний рух документів на авіаційному підприємстві/в організації. Уміння визначати стратегічні цілі діяльності авіаційного підприємства/організації та організовувати їх реалізацію. Уміння досліджувати та сегментувати ринок міжнародних авіаційних послуг, оцінювати можливості входження на нього, доцільність виходу, формулювати бізнес-ідею;
- уміння виконувати технологічні процедури з розробки, бронювання, продажу, обслуговування міжнародних пасажирських та вантажних авіаперевезень, авіаробіт на міжнародних ринках. Навички обслуговування пасажирів та багажу в міжнародному аеропорту. Навички роботи з технологічною документацією, яка використовується при виконанні міжнародних пасажирських та вантажних перевезень, авіаційних робіт на міжнародних ринках.

2. СХЕМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Год. самост. роботи	Результати навчання	Завдання
Змістовий модуль 1 Транспортна продукція. Особливості її виробництва та вимірювання			
Тема 1 Економічний зміст та характеристика транспортної продукції	10	Визначити сутність транспортної продукції, особливості її виробництва, реалізації і споживання. З'ясувати поняття транспортна послуга і її відмінності від галузі матеріального виробництва. Охарактеризувати техніко-економічні особливості повітряного транспорту, його переваги та недоліки. Знати структурно-функціональну характеристику транспорту Розуміти структуру управління транспортом	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття
Тема 2 Система показників експлуатаційної діяльності авіа-підприємств	10	Знати загальні показники роботи транспорту Знати показники роботи повітряного транспорту, їхня сутність і порядок розрахунку Розуміти взаємодію аеропорту й авіакомпанії в умовах ринку і знати їхні об'ємні показники роботи Знати показники галузевої якості й ефективності Розуміти вплив паливних характеристик парку повітряних судів на економічні показники авіакомпаній	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття
Змістовий модуль 2 Аналіз авіапослуг, основних і оборотних засобів			
Тема 3 Аналіз обсягів, якості і структури продукції (послуг) авіа-підприємства	10	Знати методику аналізу динаміки та виконання плану обсягів випуску продукції (наданих послуг) Знати методику аналізу структури виробництва (наданих послуг) Знати методику аналізу якості продукції Знати методику аналізу ритмічності роботи авіапідприємства Знати методику аналізу факторів та пошук резервів збільшення випуску продукції	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття
Тема 4 Аналіз наявності, руху та ефективності використання основних та оборотних засобів	10	Охарактеризувати основні фонди авіакомпанії Знати методику аналізу забезпеченості підприємства основними засобами виробництва Знати методику аналізу ефективності і інтенсивності використання основних засобів Знати методику аналізу складу, структури і динаміки оборотних активів Знати методику аналіз стану запасів	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття

		Знати методику аналізу стану дебіторської заборгованості Знати методику аналізу залишків готівки	
Змістовий модуль 3 Аналіз ефективності використання персоналу і собівартості продукції			
Тема 5 Аналіз фонду заробітної плати та рентабельності персоналу	11	Знати методику аналізу ефективності використання персоналу підприємства Знати методику аналізу змінного фонду заробітної плати Знати методику аналізу постійної частини фонду оплати праці Знати методику аналізу залежності між середньою заробітною платою та продуктивністю праці Знати методику аналізу ефективності використання фонду заробітної плати	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття
Тема 6 Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції	11	Розуміти значення, знати завдання й об'єкти аналізу собівартості продукції Знати методику аналізу загальної суми витрат на виробництво продукції Знати методику аналізу витратомісткості продукції Знати методику аналізу собівартості окремих видів продукції Знати методику аналізу прямих матеріальних та трудових витрат Знати методику аналізу непрямих витрат Знати методику аналізу витрат за центрами відповідальності З'ясувати резерви зниження собівартості продукції	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття
Змістовий модуль 4 Аналіз фінансового стану авіапідприємства			
Тема 7 Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства	11	Визначити поняття платоспроможності й ліквідності підприємства Знати методику аналізу структури та ліквідності балансу Робити оцінку ліквідності балансу за допомогою відносних показників Розуміти процес аналізу відповідності трансформації оборотних активів у готівку та термінів погашення кредиторської заборгованості Робити оцінювання платоспроможності підприємства	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття
Тема 8 Аналіз фінансової стійкості підприємства	11	Розуміти поняття, знати значення і завдання аналізу фінансового стану підприємства Знати методику аналізу співвідношення власного і позикового капіталу Робити оцінку фінансового і операційного левериджу Знати методику аналізу фінансової рівноваги між активами і пасивами	Написання рефератів, есе, доповідей, презентація, розв'язування тестів, відповіді на питання, визначити та записати в глосарій ключові поняття

		Робити оцінку співвідношення фінансових і нефінансових активів	
--	--	--	--

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Змістовий модуль 1. Транспортна продукція. Особливості її виробництва та вимірювання

Тема 1. Економічний зміст та характеристика транспортної продукції

Сутність транспортної продукції, особливості її виробництва, реалізації і споживання. Транспортна послуга і її відмінності від галузі матеріального виробництва. Техніко-економічні особливості повітряного транспорту, його переваги та недоліки.

Тема 2. Система показників експлуатаційної діяльності авіапідприємств

Класифікація показників експлуатаційної діяльності авіапідприємств, їх сутність порядок розрахунку. Показники обсягів перевезень. Показники обсягів роботи аеропорту та підприємства з обслуговування повітряного руху, їх класифікація. Показники обсягу льотної роботи. Показники паливної ефективності повітряних суден.

Змістовий модуль 2. Аналіз авіапослуг, основних і оборотних засобів

Тема 3. Аналіз обсягів, якості і структури продукції (послуг) авіапідприємства

Завдання та інформаційне забезпечення аналізу авіавиробництва. Аналіз динаміки і виконання плану виробництва та реалізації продукції авіапідприємств.

Фактори зміни асортименту і структури продукції. Методика розрахунку впливу структури виробництва на показники роботи авіаційного підприємства.

Аналіз якості продукції авіапідприємства.

Тема 4. Аналіз наявності, руху та ефективності використання основних та оборотних засобів

Аналіз динаміки і структури основних засобів. Вивчення їхнього руху і технічного стану. Визначення забезпеченості підприємства основними засобами. Джерела даних для аналізу. Показники ефективності й інтенсивності використання основних засобів та порядок їх розрахунку.

Роль і завдання аналізу в управлінні оборотними активами. Аналіз структури оборотних активів за різними групувальними ознаками.

Аналіз запасів. Значення оптимізації запасів. Аналіз якості запасів. Фактори зміни величини запасів. Швидкість обороту капіталу, вкладеного в запаси.

Змістовий модуль 3 Аналіз ефективності використання персоналу і собівартості продукції

Тема 5. Аналіз фонду заробітної плати та рентабельності персоналу

Значення і завдання аналізу. Визначення абсолютного і відносного відхилення у фонді заробітної плати. Причини зміни постійної і змінної зарплати. Аналіз рівня оплати праці персоналу підприємства з урахуванням інфляції. Вивчення співвідношення між темпами зростання продуктивності праці і рівня її оплати.

Структурно-логічна факторна модель змінного фонду зарплати. Структурно-логічна факторна модель фонду зарплати робітників-погодинників.

Тема 6. Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції

Значення, завдання й об'єкти аналізу собівартості продукції. Джерела інформації.

Поняття постійних і змінних витрат. Залежність їх від обсягу виробництва продукції. Алгебраїчний, графічний, статистичний і селективний методи визначення суми постійних і змінних витрат.

Аналіз складу і структури витрат. Фактори зміни загальної суми операційних витрат. Методика розрахунку і оцінювання впливу.

Роль витратомісткості продукції в оцінюванні роботи підприємства. Фактори зміни його рівня. Порядок розрахунку їхнього впливу.

Змістовий модуль 4. Аналіз фінансового стану авіапідприємства

Тема 7. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства

Поняття платоспроможності і ліквідності підприємства.

Порядок визначення показників ліквідності. Фактори зміни показників ліквідності. Визначення показника поточної ліквідності з урахуванням швидкості конвертації оборотних активів у грошові кошти і з урахуванням термінів погашення короткострокових зобов'язань.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Поняття, значення і завдання аналізу фінансового стану підприємства і його фінансової стійкості. Показники фінансової структури капіталу. Методика їх розрахунку і аналізу. Оцінювання рівня фінансового левериджу. Методика оцінювання запасу фінансової стійкості.

4. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

4.1. Питання для самостійного опрацювання та самоперевірки

Змістовий модуль 1. Транспортна продукція. Особливості її виробництва та вимірювання

Тема 1. Економічний зміст та характеристика транспортної продукції

Опрацювати такі питання теми:

- 1.1 Дайте узагальнену характеристику транспортній системі.
- 1.2 Які структурні елементи відносяться до транспорту загального користування?
- 1.3 Які структурні елементи відносяться до транспорту не загального користування?
- 1.4 Дайте характеристику розвитку діяльності авіаційного транспорту.
- 1.5 Дайте характеристику розвитку діяльності автомобільного транспорту.
- 1.6 Дайте характеристику розвитку діяльності залізничного транспорту.
- 1.7 Дайте характеристику розвитку діяльності морського транспорту.
- 1.8 Який з видів транспорту є пріоритетним, обґрунтуйте свою думку?
- 1.9 Що мається на увазі під сферою розвитку авіаційної галузі?
- 1.10 Які державні програми сприяють розвитку авіаційної галузі в Україні?

Тема 2. Система показників експлуатаційної діяльності авіапідприємств

Опрацювати такі питання теми:

- 2.1 Розкрийте проблему структури повітряного парку авіакомпаній України.
- 2.2 Охарактеризуйте відносний рівень витрат авіапалива на 1 пас-км у порівнянних умовах.
- 2.3 Порівняйте паливну ефективності різних типів повітряних суден в абсолютних одиницях виміру.
- 2.4 Поясніть у чому полягає паливна перевага імпортних суден у порівнянні з вітчизняними?
- 2.5 Поясніть, на які показники впливає підвищення цін на паливо використовуване авіакомпаніями України?
- 2.6 Поясніть, що таке вінглети?
- 2.7 З'ясуйте від яких факторів на пряму залежить рентабельність авіакомпаній?
- 2.8 Перелічіть причини, які привели до радикального відхилення від тенденцій у структурі собівартості авіаперевезень Китаю?
- 2.9 Вкажіть, хто є лідером українського ринку авіаперевезень на поточний момент? Обґрунтуйте свою відповідь.

2.10 Поясніть який тип повітряного судна на Ваш погляд є найбільш економічним з погляду паливної складової?

Змістовий модуль 2. Аналіз авіапослуг, основних і оборотних засобів

Тема 3. Аналіз обсягів, якості і структури продукції (послуг) авіапідприємства

Опрацювати такі питання теми:

- 3.1 Проаналізуйте схему впливу асортиментно-структурних зрушень на головні показники підприємства
- 3.2 Охарактеризуйте коефіцієнти які дають характеристику змінам в структурно-асортиментній політиці підприємства
- 3.3 Визначте показники які характеризують якість продукції (авіатранспортних послуг)
- 3.4 З'ясуйте поняття ритмічність роботи авіапідприємства
- 3.5 Визначте які показники використовуються для оцінки ритмічності роботи авіапідприємства
- 3.6 Проаналізуйте чинники які впливають на ритмічність роботи підприємства
- 3.7 Проаналізуйте схему впливу факторів на зміну обсягів продукції (авіатранспортних послуг)
- 3.8 Визначте джерела резервів зростання обсягів наданих послуг за рахунок поліпшення використання трудових ресурсів
- 3.9 Визначте джерела резервів зростання обсягів наданих послуг за рахунок поліпшення використання основних засобів
- 3.10 Визначте джерела резервів зростання обсягів наданих послуг за рахунок поліпшення використання сировини і матеріалів

Тема 4. Аналіз наявності, руху та ефективності використання основних та оборотних засобів

Опрацювати такі питання теми:

- 4.1 Охарактеризуйте показник рентабельності основних засобів та вкажіть фактори від яких залежить рівень рентабельності
- 4.2 Визначте за допомогою яких показників характеризується ступінь використання виробничих потужностей
- 4.3 З'ясуйте які фактори впливають на зміну величини виробничих потужностей
- 4.4 З'ясуйте яким чином визначають резерви зростання фондівддачі
- 4.5 Визначте яким чином визначають резерви зростання рентабельності основних засобів
- 4.6 З'ясуйте сутність аналізу динаміки та давності дебіторської заборгованості
- 4.7 Визначте які заходи вживають для прискорення інкасації дебіторської заборгованості
- 4.8 З'ясуйте в чому полягає мистецтво керування грошовими потоками
- 4.9 Охарактеризуйте такі показники як період перебування капіталу в готівці та кількість оборотів середнього залишку коштів
- 4.10 Поясніть методику розрахунку прогнозованої суми залишку грошових коштів

Змістовий модуль 3 Аналіз ефективності використання персоналу і собівартості продукції

Тема 5. Аналіз фонду заробітної плати та рентабельності персоналу

Опрацювати такі питання теми:

- 5.1 Визначте фактори які впливають на зміну середньорічної заробітної плати
- 5.2 З'ясуйте які коефіцієнти розраховують аналізуючи відповідність між темпами зростання середньої з/п та продуктивності праці
- 5.3 Визначте яким чином розраховують суму економії чи перевитрат фонду заробітної плати
- 5.4 Поясніть методику розрахунку індексу середньої заробітної плати в умовах інфляції
- 5.5 Обґрунтуйте необхідність розрахунку коефіцієнту заборгованості із заробітної плати

5.6 З'ясуйте яку структурно-логічну модель використовують для факторного аналізу виробництва продукції на гривню зарплати

5.7 Охарактеризуйте структурно-логічну модель яку використовують для факторного аналізу виручки на гривню зарплати

5.8 Визначте які фактори впливають на зміну величини прибутку від реалізації продукції на гривню зарплати

5.9 Охарактеризуйте структурно-логічну модель яку використовують для факторного аналізу чистого прибутку на гривню зарплати

5.10 З'ясуйте які фактори використовують аналізуючи зміни розміру капіталізованого прибутку на гривню зарплати

житлово-побутові умови працівників та членів їхніх сімей

Тема 6. Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції

Опрацювати такі питання теми:

6.1 Обґрунтуйте необхідність групування витрат з метою планування й обліку собівартості на підприємствах.

6.2 Охарактеризуйте вплив зміни ціни на спожиті ресурси у зв'язку з інфляцією на собівартість продукції

6.3 Визначте факторну модель зміни рівня собівартості одиниці продукції

6.4 Проаналізуйте фактори які впливають на суму прямих матеріальних витрат на виробництво продукції

6.5 Проаналізуйте фактори які впливають на суму прямих трудових витрат на виробництво продукції

6.6 З'ясуйте особливості аналізу непрямих витрат

6.7 Охарактеризуйте вплив факторів на зміну загальновиробничих і загальногосподарських витрат

6.8 З'ясуйте особливості аналізу витрат за центрами відповідальності

6.9 Визначте основні джерела зниження собівартості продукції та охарактеризуйте вплив факторів на економію витрат з оплати праці

6.10 Визначте за рахунок яких факторів досягається зниження матеріальних витрат та витрат на утримання основних засобів

Змістовий модуль 4. Аналіз фінансового стану авіапідприємства

Тема 7. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства

Опрацювати такі питання теми:

7.1 З'ясуйте методику розрахунку коефіцієнта швидкої ліквідності, користувачів та його нормативну величину.

7.2 Охарактеризуйте коефіцієнт поточної ліквідності, користувачів та його нормативну величину.

7.3 Проаналізуйте структурно-логічну модель факторного аналізу коефіцієнта поточної ліквідності.

7.4 Визначте фактори другого порядку на зміну величини коефіцієнта поточної ліквідності.

7.5 З'ясуйте яким чином розраховують середню кумулятивну швидкість та середню суму дозрівання всіх поточних зобов'язань до погашення.

7.6 З'ясуйте яким чином розраховують середньозважену швидкість і суму конвертованості оборотних активів у готівку.

7.7 Обґрунтуйте необхідність складання оперативного платіжного календаря.

7.8 Оцініть структуру оперативного платіжного календаря.

7.9 З'ясуйте причини неплатоспроможності підприємства.

7.10 Визначте основні задачі аналізу виконання плану з припливу і відпливу коштів.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Опрацювати такі питання теми:

- 8.1 Охарактеризуйте показник виробничого (операційного) левериджу та методику розрахунку рівня операційного левериджу.
- 8.2 З'ясуйте яким чином визначається беззбитковий обсяг продаж та показник який визначає поріг рентабельності.
- 8.3 Охарактеризуйте можливі підходи до оцінювання фінансової рівноваги.
- 8.4 Поясніть як розраховують частку власного та частку залученого капіталу у формуванні необоротних активів.
- 8.5 Поясніть як розраховують частку власного та частку залученого капіталу у формуванні оборотних активів.
- 8.6 Визначте яким чином розраховується величина власного капіталу вкладено в довгострокові активи та сума власного капіталу який використовується в обігу.
- 8.7 Охарактеризуйте ознаки абсолютної та нормальної короткострокової фінансової стійкості підприємства.
- 8.8 Охарактеризуйте ознаки нестійкого (передкризового) та кризового фінансового стану підприємства.
- 8.9 Обґрунтуйте шляхи підвищення стійкості фінансового стану.
- 8.10 Охарактеризуйте концепцію оцінювання фінансової стабільності в основі якої лежить поділ активів підприємства на фінансові і не фінансові.

4.2. Комплект тестових завдань з навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Транспортна продукція. Особливості її виробництва та вимірювання

Тема 1. Економічний зміст та характеристика транспортної продукції

1. Недоліками повітряного транспорту є:

1. Значна залежність від метеорологічних умов.
2. Висока собівартість.
3. Високий рівень шуму.
4. Всі відповіді вірні.

2. Основними напрямками розвитку авіаційного транспорту України є:

1. Посилення контролю з боку держави за діяльністю підприємств. Забезпечення високого рівня безпеки. Підвищення технічного рівня галузі. Вдосконалення системи взаєморозрахунків між підприємствами.
2. Створення нових аеропортів. Підвищення технічного рівня галузі. Вдосконалення системи взаєморозрахунків між підприємствами.
3. Розширення мережі міжнародних повітряних ліній. Створення нових аеропортів. Застосування на державному рівні механізму лізингу повітряних суден. Забезпечення високого рівня безпеки.
4. Всі відповіді вірні.

3. Повітряний транспорт відрізняється від наземних видів наступним:

1. Можливість швидкої організації сполучень між пунктами перевезень.
2. Висока швидкість доставки комерційного вантажу.
3. Не значна залежність від рельєфу місцевості.
4. Всі відповіді вірні.

4. Особливості транспортної продукції полягають у наступному:

1. На транспорті не виробляються нові матеріальні блага, вони лише переміщуються у просторі.
2. Процес виробництва і споживання транспортної продукції співпадає у часі.
3. Транспортна складова витрат суттєво впливає на собівартість товарів, що переміщуються.
4. Всі відповіді вірні.

5. У загальному обсязі перевезень повітряним транспортом переважну більшість становлять перевезення:

1. Пасажирів.
2. Вантажу.
3. Пошти.
4. Багажу.

6. До прямого державного регулювання діяльності підприємств ЦА належить:

1. Ліцензування діяльності. Сертифікація техніки, послуг, персоналу.
2. Амортизаційна політика. Антимонопольне регулювання.
3. Антимонопольне регулювання. Сертифікація техніки, послуг, персоналу.
4. Всі відповіді вірні.

7.Право на експлуатацію міжнародної повітряної лінії надається:

1. Державіаслужбою на підставі заяви авіаперевізника.
2. Державіаслужбою на конкурсній основі.
3. Міністерством транспорту України.
4. Кабінетом Міністрів України.

8.Для отримання права на експлуатацію міжнародної повітряної лінії авіаперевізнак подає такі документи:

1. Заяву. Бізнес – план на експлуатації МПЛ. Відомості про парк ПС. Копію сертифіката експлуатанта. Копію ліцензії на надання послуг. Копію свідоцтва про придатність до польотів ПС. Копії полісів з обов'язкового страхування.
2. Заяву. Бізнес – план на експлуатації МПЛ.
3. Відомості про парк ПС. Копію сертифіката експлуатанта.
4. Копію ліцензії на надання послуг. Копію свідоцтва про придатність до польотів ПС. Копії полісів з обов'язкового страхування.

9. При отриманні права на експлуатацію міжнародної повітряної лінії перевага віддається авіаперевіснику який використовує:

1. Мінімальні тарифи.
2. Максимальні тарифи.
3. Стабільні тарифи.
4. Гнучку тарифну систему.

10.Економічно – соціальна ефективність експлуатації міжнародної повітряної лінії оцінюється:

1. Рівнем відрахувань до бюджетів різних рівнів.
2. Кількістю додаткових робочих місць.
3. Зобов'язаннями заявника щодо експлуатації соціально необхідних (неприбуткових) повітряних ліній.
4. Всі відповіді вірні.

Тема 2. Система показників експлуатаційної діяльності авіа підприємств

1. Авіаційні рейси поділяються за наступними ознаками:

1. Періодичністю польотів. Видом завантаження. Географією польотів.
2. Періодичністю польотів. Географією польотів. Сезонністю.
3. Видом завантаження. Географією польотів. Сезонністю.
4. Рівнем завантаження. Видом завантаження. Географією польотів. Сезонністю.

2. Показниками обсягу роботи аеропорту є:

1. Приведені відправлення. Відправлення пасажирів, вантажів. Кількість вильотів літаків.
2. Відправлення пасажирів. Тонокілометраж. Пасажирообіг.
3. Кількість годин нальоту. Кількість вильотів літаків.
4. Всі відповіді вірні.

3. Показниками обсягу роботи авіакомпанії є:

1. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Кількість годин нальоту. Кількість вильотів літаків.
2. Відправлення пасажирів. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Кількість годин нальоту. Кількість вильотів літаків.
3. Відправлення пасажирів. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Кількість годин нальоту. Кількість вильотів літаків.
4. Приведені відправлення. Відправлення пасажирів. Кількість годин нальоту. Кількість вильотів літаків.

4. Показниками якості транспортної продукції є:

1. Рівень безпеки польотів. Рентабельність рейсу.
2. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Рівень безпеки польотів.
3. Рівень безпеки польотів. Кількість годин нальоту. Рентабельність рейсу.
4. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Рівень безпеки польотів. Кількість годин нальоту. Рентабельність рейсу.

5. Кількісними показниками транспортної продукції є:

1. Тонокілометраж. Пасажирообіг.
2. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Кількість годин нальоту.
3. Тонокілометраж. Пасажирообіг. Рівень безпеки польотів.
4. Кількість годин нальоту. Рентабельність рейсу.

6. Показниками обсягу льотної роботи є:

1. Кількість годин нальоту.
2. Тонокілометраж.
3. Пасажирообіг.
4. Рівень безпеки польотів.

7. До показників ефективності використання авіаційної техніки належать:

1. Відсоток використання пасажирських крісел. Відсоток використання комерційного завантаження. Питомі витрати пального. Продуктивність польотів. Рентабельність рейсу. Кількість годин нальоту на один літак.
2. Питомі витрати пального. Продуктивність польотів. Кількість пасажирських крісел. Кількість годин нальоту. Кількість пасажирських крісел. Кількість годин нальоту.
3. Рентабельність рейсу. Відсоток використання пасажирських крісел. Відсоток використання комерційного завантаження. Кількість годин нальоту на один літак. Кількість

пасажирських крісел.

4. Питомі витрати пального. Продуктивність польотів. Кількість пасажирських крісел. Кількість годин нальоту. Рентабельність рейсу.

8. Години нальоту авіаційної техніки за видами поділяються на:

1. Виробничий. Невиробничий.
2. Службово-допоміжний. Навчально-тренувальний.
3. Непроодуктивний.
4. Всі відповіді вірні.

9. Граничне комерційне завантаження повітряного судна залежить від:

1. Дальності безпосадочного польоту.
2. Кількості крісел на борту повітряного судна.
3. Максимальної злітної ваги повітряного судна.
4. Загальної ваги багажу.

10. Граничне комерційне завантаження повітряного судна розраховується за формулою:

1. $G_{гр.ком.} = G_{макс.з.в.} + G_{констр.} - G_{зн.} - G_{ек} - G_{пальн.}$
2. $G_{гр.ком.} = (G_{макс.з.в.} - G_{констр.} - G_{зн.} - G_{ек} - G_{пальн.}) / 100$
3. $G_{гр.ком.} = G_{макс.з.в.} - G_{констр.} - G_{зн.} - G_{ек} - G_{пальн.}$
4. $G_{гр.ком.} = G_{макс.з.в.} + G_{констр.} + G_{зн.} + G_{ек} + G_{пальн.}$

11. Обсяг пасажирських перевезень розраховується за формулою:

1. $W_{пас.км} = N_{пас} \times L_{км}$
2. $W_{пас.км} = N_{пас} : L_{км}$
3. $W_{пас.км} = p_{кр} \times L_{км}$
4. $W_{пас.км} = N_{пас} + L_{км}$

12. Граничний пасажирообіг розраховується за формулою:

1. $W_{пас.км} = N_{пас} \times L_{км}$
2. $W_{пас.км} = N_{пас} : L_{км}$
3. $W_{пас.км} = p_{кр} \times L_{км}$
4. $W_{пас.км} = N_{пас} + L_{км}$

13. Годинна продуктивність польотів повітряного судна розраховується за формулою:

1. $A_{год} = V_{рейс} + G_{ек.ком} j\%$
2. $A_{год} = V_{рейс} - G_{ек.ком} j\%$
3. $A_{год} = V_{рейс} / G_{ек.ком} j\%$
4. $A_{год} = (V_{рейс} + G_{ек.ком}) j\%$

14. Відсоток комерційного завантаження повітряного судна розраховується за формулою:

1. $j\%_{кз} = W_{т.км факт.} / W_{т.км ек.} \times 100\%$
2. $j\%_{кз} = W_{пас.км факт.} / W_{т.км ек.} \times 100\%$
3. $j\%_{кз} = W_{т.км факт.} + W_{т.км ек.} \times 100\%$

$$4. \quad j\%_{\text{кз}} = W_{\text{т.км факт.}} - W_{\text{т.км ек.}} \times 100\%$$

15. Відсоток використання (зайнятості) пасажирських крісел повітряного судна розраховується за формулою:

1. $j\%_{\text{зк}} = W_{\text{пас.км факт.}} / W_{\text{пас.км гр.}} \times 100\%$
2. $j\%_{\text{зк}} = W_{\text{пас.км факт.}} \times W_{\text{пас.км ек.}} \times 100\%$
3. $j\%_{\text{зк}} = W_{\text{пас.км факт.}} + W_{\text{пас.км ек.}} \times 100\%$
4. $j\%_{\text{кз}} = W_{\text{пас.км факт.}} / W_{\text{т.км ек.}} \times 100\%$

16. Плановий обсяг перевезень – тонокілометраж розраховується за формулою:

1. $W_{\text{т.км}} = G_{\text{ком}} \times L_{\text{км}}$
2. $W_{\text{т.км}} = G_{\text{ек.ком}} \times L_{\text{км}} \times j\%_{\text{кз}}$
3. $W_{\text{т.км}} = G_{\text{ек.ком}} \times p_{\text{кр}} \times L_{\text{км}}$
4. $W_{\text{т.км}} = G_{\text{ком}} \times L_{\text{км}} / 100\%$

17. Економічний тонокілометраж розраховується за формулою:

1. $W_{\text{т.км ек}} = G_{\text{ком}} \times L_{\text{км}}$
2. $W_{\text{т.км ек}} = G_{\text{ек.ком}} \times L_{\text{км}}$
3. $W_{\text{т.км ек}} = G_{\text{ек.ком}} \times p_{\text{кр}} \times L_{\text{км}}$
4. $W_{\text{т.км ек}} = G_{\text{гр.ком}} \times L_{\text{км}}$

18. Загальний обсяг відправлень з аеропорту розраховується за формулою:

1. $O_{\text{т заг}} = 0,9N_{\text{пас}} + O_{\text{т вант.}} + O_{\text{т пошт.}}$
2. $O_{\text{т заг}} = 0,09 N_{\text{пас}} + O_{\text{т вант.}} + O_{\text{т пошт.}}$
3. $O_{\text{т заг}} = N_{\text{пас}} + O_{\text{т вант.}} + O_{\text{т пошт.}}$
4. $O_{\text{т заг}} = 0,9 + N_{\text{пас}} + O_{\text{т вант.}} + O_{\text{т пошт.}}$

19. Питомі витрати пального літаком розраховується за формулою:

1. $\gamma_{\text{пальн}} = 1000Q_{\text{норм}} / W_{\text{т.км}}$
2. $\gamma_{\text{пальн}} = 1000Q_{\text{норм}} / W_{\text{пас.км}}$
3. $\gamma_{\text{пальн}} = 1000Q_{\text{норм}} / D_{\text{грн}}$
4. Всі відповіді вірні.

20. Коефіцієнт регулярності польотів розраховується за формулою:

1. $K_{\text{рег}} = (N_{\text{с-в заг.}} - N_{\text{с-в рег}}) / N_{\text{с-в заг.}} \times 100\%$
2. $K_{\text{рег}} = N_{\text{с-в рег}} / N_{\text{с-в заг.}} \times 100\%$
3. $K_{\text{рег}} = (N_{\text{с-в заг.}} + N_{\text{с-в рег}}) / N_{\text{с-в заг.}} \times 100\%$
4. $K_{\text{рег}} = N_{\text{с-в рег}} / N_{\text{с-в аг}} + 100\%$

Змістовий модуль 2. Аналіз авіапослуг, основних і оборотних засобів

Тема 3. Аналіз обсягів, якості і структури продукції (послуг) авіапідприємства

1. У якому випадку підприємства застосовують натуральні показники обсягу випуску продукції?

1. Для аналізу обсягу продукції авіапідприємств по окремих видах і групах однорідної продукції;
2. Для допоміжної характеристики;
3. Для узагальнюючої характеристики обсягу продукції авіапідприємств;

4. Усі варіанти вірні.

2. Виберіть один з можливих варіантів резерву росту обсягу продукції авіапідприємств за рахунок поліпшення використання трудових ресурсів :

1. Ріст продуктивності роботи устаткування;
2. Повніше використання фонду робочого часу основних засобів;
3. Скорочення надпланових відходів сировини і матеріалів;
4. Ріст продуктивності праці.

3. Виберіть один з можливих варіантів резерву росту обсягу продукції авіапідприємств за рахунок поліпшення використання основних засобів :

1. Створення додаткових робочих місць;
2. Скорочення витрат сировини і матеріалів на одиницю продукції;
3. повніше використання фонду робочого часу основних засобів;
4. Ріст продуктивності праці.

4. Виберіть один з можливих варіантів резерву росту обсягу продукції авіапідприємств за рахунок поліпшення використання сировини і матеріалів :

1. Ріст продуктивності праці;
2. Скорочення витрат робочого часу;
3. Ріст продуктивності роботи устаткування;
4. Скорочення витрат сировини і матеріалів на одиницю продукції.

5. До екстенсивних показників які характеризують обсяг продукції авіапідприємств відносяться:

1. Обсяг основних засобів, фондівіддача і продуктивність праці;
2. Обсяг матеріальних ресурсів; матеріалівіддача;
3. Обсяг основних засобів; обсяг матеріальних ресурсів; кількість персоналу;
4. Продуктивність праці; фондівіддача; матеріалівіддача.

6. Яким чином розрахувати темпи приросту обсягу продукції авіапідприємств?

1. З даних звітного періоду віднімаємо дані базисного і множимо на 100%;
2. З результативного темпу росту віднімаємо 100%;
3. До результативного темпу росту додаємо 100%;
4. Результат темпів росту ділимо на 100%.

7. При збільшенні долі високорентабельної продукції :

1. Обсяг продукції авіапідприємств у вартісному вираженні коливається;
2. Обсяг продукції авіапідприємств у вартісному вираженні зменшується;
3. Обсяг продукції авіапідприємств у вартісному вираженні збільшується;
4. Обсяг продукції авіапідприємств у вартісному вираженні залишається незмінним.

8. які чинники впливають на зміну обсягу продукції авіапідприємств?

1. Кількість персоналу; обсяг основних засобів; обсяг використаних матеріальних ресурсів;
2. Продуктивність праці; фондівіддача; матеріалівіддача;
3. Кількість персоналу і продуктивність праці;
4. Правильні відповіді перша і друга.

9. До джерел інформації для аналізу обсягу продукції авіапідприємств відносяться:

1. Інвентарні картки обліку основних засобів; проектно-кошторисна документація;
2. Оперативні плани-графіки; накладні; рахунки-фактури;
3. Дані табельного обліку і відділу кадрів;

4. Усі відповіді вірні.

10. До інтенсивних показників які характеризують обсяг продукції авіапідприємств відносяться:

1. Обсяг основних засобів, фондівіддача і продуктивність праці;
2. Обсяг матеріальних ресурсів, матеріаловіддача і фондівіддача;
3. Обсяг основних засобів; обсяг матеріальних ресурсів; кількість персоналу;
4. Продуктивність праці; фондівіддача; матеріаловіддача.

Тема 4. Аналіз наявності, руху та ефективності використання основних та оборотних засобів

1. Який із наведених показників характеризує інтенсивність оновлення основних фондів?

1. Коефіцієнт придатності.
2. Коефіцієнт вибуття.
3. Коефіцієнт оновлення.
4. Коефіцієнт зносу.

2. Чи розрізняються поняття "основні фонди підприємства" та "матеріально-технічна база підприємства"?

1. Так, друге поняття більш вузьке.
2. Так, перше поняття більш вузьке.
3. Ні, наведені поняття ідентичні.

3. Що відбувається з вартістю основних фондів у процесі їх експлуатації?

1. Нічого не відбувається.
2. Вона споживається,
3. Переноситься на продукцію, що виготовляється.

4. Який з показників характеризує ефективність використання основних фондів?

1. Фондовіддача.
2. Коефіцієнт зносу.
3. Коефіцієнт відновлення.
4. Коефіцієнт вибуття.

5. Який із перерахованих показників характеризує інтенсивність скорочення розмірів основних фондів підприємства?

1. Коефіцієнт вибуття.
2. Норма амортизації.
3. Коефіцієнт придатності.
4. Коефіцієнт зносу.

6. Відновлювана вартість основних фондів визначає:

1. Ще не перенесену на вироблену продукцію частину їх вартості.
2. Вартість відтворення основних фондів у сучасних умовах виробництва.
3. Вартість закупівлі основних фондів.

7. Залишкова вартість основних фондів відображає:

1. Можливу ціну продажу основних фондів.
2. Різницю між відновлювальною і первісною вартістю основних

фондів.

3. Ще не перенесену на вироблену продукцію, послуги частину їх вартості.

8. Фондовіддача - це відношення:

1. Середньорічної вартості основних фондів до обсягу випуску продукції у вартісному вираженні.

2. Обсягу випуску продукції у вартісному вираженні до середньорічної вартості основних фондів.

3. Річної суми прибутку до середньорічної вартості основних фондів.

9. Фондомісткість – це відношення:

1. Середньорічної вартості основних фондів до обсягу випуску продукції у вартісному вираженні.

2. Обсягу випуску продукції у вартісному вираженні до середньорічної вартості основних фондів.

3. Річної суми прибутку до середньорічної вартості основних фондів.

10. Моральний знос основних фондів – це:

1. Невідповідність фондів необхідним вимогам.

2. Поступове перенесення вартості фондів на вартість виготовленої продукції.

3. Повна, або часткова втрата вартості фондів під впливом НТП.

11. Чим відрізняються обігові фонди від основних?

1. Натурально-речовим складом.

2. Характером перенесення вартості на вартість готової продукції.

3. Часом застосування у виробничому процесі.

4. Вартістю.

12. Обігові фонди - це:

1. Предмети праці, що беруть участь у виробничому процесі та переносять свою вартість на вартість виробленої продукції.

2. Засоби та предмети праці, що має підприємство та використовує у виробничому процесі.

3. Предмети та засоби праці, котрі беруть участь тільки в одному виробничому циклі, за який повністю переносять вартість на вартість виробленої продукції.

13 Коефіцієнт приросту дорівнює відношенню суми приросту основних засобів до:

1. Первинної вартості основних засобів;

2. Вартості основних засобів на початок року;

3. Вартості на кінець року;

4. Відновлювальної вартості основних засобів.

14 Відношення вартості виготовленої продукції до середньорічної вартості основних засобів - це:

1. Фондомісткість основних засобів;

2. Відносна економія основних засобів;

3. Фондовіддача основних засобів;

4. Рентабельність основних засобів.

15 Відношення фактичного (планового) фонду робочого часу до розрахункового фонду робочого часу - це:

1. Коефіцієнт екстенсивного завантаження потужності;

2. Коефіцієнт інтенсивного завантаження потужності;
3. Коефіцієнт використання потужності;
4. Немає правильної відповіді.

16 Коефіцієнт реальної вартості майна розраховується таким чином:

1. Відношення (виробничі запаси + незавершене виробництво) до загальної вартості активів;
2. Відношення (основні засоби + виробничі запаси) до загальної вартості активів;
3. Відношення (основні засоби + виробничі запаси + незавершене виробництво) до вартості основних засобів;
4. Відношення (основні засоби + виробничі запаси + незавершене виробництво) до загальної вартості активів.

17 За якою ознакою обігові кошти розрізняють на активи у сфері виробництва і активи у сфері обороту?

1. За періодом функціонування;
2. За характером участі в операційному процесі;
3. За стадіями процесу кругообігу;
4. За мірою ризику вкладення капіталу.

18 У якому випадку збільшення дебіторської заборгованості оцінюється негативно?

1. Збільшення об'ємів продажів (послуг, що надаються);
2. Неплатоспроможність і банкрутство частини покупців;
3. Необережна кредитна політика підприємства;
4. Правильні варіанти другий і третій.

19 Який показник характеризує якість дебіторської заборгованості?

1. Період оборотності дебіторської заборгованості;
2. Період інкасації боргів;
3. Частина резерву по сумнівних боргах;
4. Всі варіанти вірні.

20 Якою має бути сума грошових коштів на рахунках підприємства для здійснення ефективної діяльності?

1. Необхідною для проведення усіх першочергових платежів;
2. Мінімальною;
3. Максимальною;
4. Правильні варіанти перший і другий.

Змістовий модуль 3 Аналіз ефективності використання персоналу і собівартості продукції

Тема 5. Аналіз фонду заробітної плати та рентабельності персоналу

1 Трудові ресурси - це:

1. Основний (штатний) склад кваліфікованих працівників, який зазвичай ділиться на дві категорії: виробничий і невиробничий;
2. Найважливіший ресурс підприємства, від якості підбору та ефективності використання якого в значній мірі залежать результати виробничо-господарської діяльності підприємства;
3. Працівники, що володіють загальноосвітніми та професійними знаннями і складаються з підприємством у відносинах, що регулюються договором найму;

4. Всі варіанти вірні.

2 Відповідно до загальноукраїнського класифікатору професій робітників, посад службовців і тарифних розрядів до службовців відносять:

1. Керівників, які займають посади керівників різних рівнів (директорів, начальників управлінь, відділів, менеджерів, головних фахівців) і їх заступників;
2. Працівників підприємства, безпосередньо зайнятих створенням матеріальних цінностей або наданням виробничих або транспортних послуг;
3. Працівників, що здійснюють підготовку та оформлення різної документації, облік і контроль, господарське обслуговування: касирів, діловодів, секретарів, табельників та ін.;
4. Правильні варіанти перший і третій.

3 Професія - це:

1. Вид трудової діяльності, що вимагає певних знань, практичних навичок і умінь;
2. Вид діяльності, що вимагає додаткових знань і навичок для виконання роботи на конкретній ділянці виробництва;
3. Міра оволодіння працівниками даною професією або спеціальністю і відображається в кваліфікаційних (тарифних) розрядах, категоріях;
4. (Схема посадових окладів) встановлює співвідношення в оплаті праці робітників і службовців різної кваліфікації.

4 Метод нормованого визначення виробітку ще називають:

1. Натуральним методом;
2. Вартісним методом;
3. Трудовим методом;
4. Штучним методом.

5 Повна трудомісткість продукції:

1. Складається з трудомісткості технологічної і обслуговування, тобто це витрати праці основних і допоміжних робітників на виконання одиниці робіт;
2. Представляє витрати всіх категорій промислово-виробничого персоналу, суму витрат живого праці на виготовлення одиниці продукції;
3. Визначається витратами праці основних робітників - відрядників і почасових;
4. Являє собою витрати праці допоміжних робітників (основних і допоміжних цехів) і підрозділів, зайнятих обслуговуванням виробництва.

6 Сума здійснених трудовитрат на випущений обсяг продукції або виконаний обсяг робіт - це:

1. Перспективна трудомісткість;
2. Нормативна трудомісткість;
3. Планова трудомісткість;
4. Фактична трудомісткість.

7 Схема посадових окладів встановлює співвідношення в оплаті праці робітників і службовців різної кваліфікації - це:

1. Тарифна сітка;
2. Тарифна система;
3. Тарифна ставка;
4. Тарифно-кваліфікаційного довідника.

8 Заробітна плата працівника або групи працівників визначається множенням розцінки за одиницю продукції (виконуваних робіт) на кількість виробленої продукції при використанні:

1. Непрямої відрядної системи оплати праці;
2. Відрядно-прогресивної системи оплати праці;
3. Відрядно-преміальної системи оплати праці;
4. Прямої відрядної системи оплати праці.

9 Працівнику або групі працівників заздалегідь встановлена загальна сума заробітку за весь комплекс робіт при використанні:

1. Бригадної системи оплати праці;
2. Колективної системи оплати праці;
3. Акордної системи оплати праці;
4. Індивідуальної відрядної системи оплати праці.

10 Заробіток працівника визначається на основі фактично відпрацьованого їм часу і встановленого посадового окладу або тарифної ставки (годинний, денний, місячної) при використанні:

1. Акордної системи оплати праці;
2. Простої погодинної системи оплати праці;
3. Погодинно-преміальної системи оплати праці;
4. Простої відрядної системи оплати праці.

Тема 6. Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції

1 Дайте визначення поняття «експлуатаційні витрати» транспортних підприємств:

1. Поточні витрати тільки по безпосередньому переміщенню вантажів і пасажирів;
2. Це поточні витрати транспортних підприємств на загальний обсяг продукції, виконаної за певний відрізок часу (місяць, квартал, рік);
3. Повні експлуатаційні витрати віднесені на одиницю транспортної продукції або на тонну вантажу, або до пасажирів;
4. Загальна сума платежів за перевезення в державі.

2 Експлуатаційні витрати транспортних підприємств за видом діяльності групують наступним чином:

1. Змінні і постійні (умовно-постійні);
2. Виробничі і позавиробничі (комерційні);
3. Витрати на пасажирські, вантажні, поштові, регулярні, нерегулярні, на внутрішніх лініях, міжнародних перевезеннях;
4. Витрати на перевезення, продаж перевезень і робіт, послуг, матеріально-технічне забезпечення, технічне, комерційне обслуговування і інші види діяльності.

3 Експлуатаційні витрати транспортних підприємств за видом перевезень групують наступним чином:

1. Витрати на пасажирські, вантажні, поштові, регулярні, нерегулярні, на внутрішніх лініях, міжнародних перевезеннях;
2. Витрати на перевезення, продаж перевезень і робіт, послуг, матеріально-технічне забезпечення, технічне, комерційне обслуговування і інші види діяльності;
3. Виробничі і позавиробничі (комерційні);
4. Змінні і постійні (умовно-постійні).

4 За допомогою цієї формули

$$St_{км} = \frac{\sum E_{витрати}}{W_{перевезень}}$$

розраховують собівартість авіаперевезень:

1. На основі собівартості транспортних операцій;
2. На основі собівартості льотної години і годинної продуктивності польотів повітряних суден (ПС);
3. На основі загальної суми витрат і загального обсягу перевезень;
4. На основі собівартості літако-кілометра.

5 За допомогою цієї формули

$$St_{кмj} = \frac{E_{лг}}{Пг} = \frac{E_{лг}}{Q_{max} \times j \times V_p},$$

розраховують собівартість авіаперевезень:

1. На основі загальної суми витрат і загального обсягу перевезень;
2. На основі собівартості льотної години і годинної продуктивності польотів повітряних суден (ПС);
3. На основі собівартості літако-кілометра;
4. На основі собівартості транспортних операцій.

6 Який метод визначення собівартості дозволяє авіакомпанії визначити рентабельність перевезень і експлуатації повітряних суден (ПС) ?:

1. На основі собівартості літако-кілометра;
2. Через собівартість транспортних операцій;
3. На основі загальної суми витрат і загального обсягу продукції;
4. Через собівартість льотної години і годинну продуктивність польотів ПС.

7 Який метод визначення собівартості дозволяє авіакомпанії науково обґрунтувати побудову цін (тарифів) на перевезення ?:

1. Через собівартість транспортних операцій;
2. Через собівартість льотної години і годинну продуктивність польотів ПС;
3. На основі собівартості літако-кілометра;
4. На основі загальної суми витрат і загального обсягу продукції.

8 Який метод визначення собівартості дозволяє авіакомпанії визначити середню собівартість перевезень, робіт, послуг?

1. Через собівартість транспортних операцій;
2. На основі собівартості літако-кілометра;
3. Через собівартість льотної години і годинну продуктивність польотів ПС;
4. На основі загальної суми витрат і загального обсягу продукції.

9 Які спеціально розроблені методи застосовуються авіакомпанією для визначення собівартості перевезень за типами ПС?

1. Метод витратних ставок: одиничних і збільшених, метод питомої ваги витрат;
2. Метод елементних ставок, метод коефіцієнтів впливу;
3. Коефіцієнтів розподілу, комбінований і спрощений;
4. Комбінований і спрощений.

10 Як розрізняють собівартість по послідовності формування?

1. Планова і фактична;
2. Технологічна (операційна), цехова, виробнича і повна;
3. Індивідуальна і середньогалузева;

4. Загальна і конкретна.

Змістовий модуль 4. Аналіз фінансового стану авіапідприємства
Тема 7. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства

1. Яка ліквідність підприємства забезпечує його поточну платоспроможність?

1. Ліквідність балансу;
2. Ліквідність сукупних активів;
3. Ліквідність необоротних активів;
4. Ліквідність оборотних активів.

2. До якої групи відносяться запаси сировини, матеріалів, готової продукції відповідно до угруповання активів по мірі ліквідності?

1. До першої;
2. До другої;
3. До третьої;
4. До четвертої.

3. До якої групи відносяться довгострокові кредити банку і позики відповідно до угруповання пасивів по мірі терміновості їх погашення?

1. До першої;
2. До другої;
3. До третьої;
4. До четвертої.

4. Відношення грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень до суми короткострокових боргів підприємства, це:

1. Коефіцієнт швидкої ліквідності;
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності;
3. Коефіцієнт поточної ліквідності;
4. Коефіцієнт відносної ліквідності.

5. Відображення міри узгодженості об'ємів і ліквідності активів з розмірами і термінами погашення зобов'язань є характерним для:

1. Ліквідності оборотних активів;
2. Ліквідності підприємства;
3. Ліквідності балансу;
4. Ліквідності сукупних активів.

6. Міра ліквідності активу, це:

1. Можливість готівковими грошовими коштами своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання;
2. Сума активів і їх еквівалентів, необхідна для розрахунків по кредиторській заборгованості;
3. Здатність активів до трансформації в грошові кошти;
4. Проміжок часу, необхідний для перетворення активів на грошову форму.

7. До якої групи відносяться усі види поточної дебіторської заборгованості відповідно до угруповання активів по мірі ліквідності?

1. До першої;
2. До другої;
3. До третьої;
4. До четвертої.

8. До якої групи відноситься власний капітал, який постійно знаходиться у розпорядженні підприємства відповідно до угруповання пасивів по мірі терміновості їх погашення?

1. До першої;
2. До другої;
3. До третьої;
4. До четвертої.

9. Відношення коштів, короткострокових фінансових вкладень і короткострокової дебіторської заборгованості до суми короткострокових фінансових зобов'язань, це:

1. Коефіцієнт швидкої ліквідності;
2. Коефіцієнт відносної ліквідності;
3. Коефіцієнт поточної ліквідності;
4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності.

10. Для якої групи користувачів представляє інтерес коефіцієнт поточної ліквідності?

1. Для банків;
2. Для трудового колективу;
3. Для постачальників сировини і матеріалів;
4. Для інвесторів.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства

1. Стійкий фінансовий стан підприємства, це:

1. Здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу активів і пасивів у внутрішньому і зовнішньому середовищі;
2. Стан капіталу, в певний момент часу в процесі його кругообігу і здатність підприємства до саморозвитку;
3. Здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі і підтримувати свою платоспроможність в критичних умовах;
4. Можливість готівковими грошовими коштами своєчасно погашати свої платіжні зобов'язання.

2. Коефіцієнт фінансової залежності, це:

1. Відношення загальної валюти балансу до власного капіталу;
2. Відношення власного капіталу до загальної валюти балансу;
3. Відношення позикових коштів до загальної валюти балансу;
4. Відношення власного капіталу і довгострокових зобов'язань до загальної валюти балансу.

3. Вкажіть існуючі загальноприйняті підходи до формування фінансової політики підприємства?

1. Агресивний і помірний;
2. Помірний і консервативний;
3. Агресивний і консервативний;
4. Усі варіанти вірні.

4. В основі фінансової стійкості підприємства лежить збалансованість:

1. Необоротних і оборотних активів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків;
2. Необоротних і оборотних активів, власного і позикового капіталу, доходів і витрат;

3. Власного і позикового капіталу, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків;
4. Активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків.

5. З яких елементів складається формула ефекту фінансового важеля?

1. Рентабельність сукупних активів - середня ціна власного капіталу, і коефіцієнт фінансового ризику;
2. Рентабельність сукупних пасивів - середня ціна позикового капіталу, і коефіцієнт платоспроможності;
3. Рентабельність сукупних активів - середня ціна позикового капіталу, і коефіцієнт фінансового левериджу;
4. Рентабельність сукупних активів - середня ціна власного капіталу, і коефіцієнт платоспроможності.

6. Яке процентне співвідношення довгострокових позик і власного капіталу при формуванні необоротних активів з використанням консервативного підходу в їх формуванні?

1. 40% і 60%;
2. 20% і 80%;
3. 10% і 90%;
4. 100% власний капітал.

7. Критична сума виручки або поріг рентабельності визначаються відношенням:

1. Критична сума виручки – виручка, до виручки;
2. Суми постійних витрат до частини маржинального прибутку у виручці;
3. Виручка - критична сума виручки, до виручки;
4. Сума змінних витрат до частини маржинального прибутку у виручці.

8. Яке рівняння відповідає абсолютній короткостроковій фінансовій стійкості?

1. Власний оборотний капітал < Запаси < Стабільні джерела покриття;
2. Запаси < Власного оборотного капіталу;
3. Запаси = Стабільні джерела покриття + Тимчасові джерела покриття;
4. Запаси > Стабільні джерела покриття + Тимчасові джерела покриття.

9. Від яких чинників залежить динаміка коефіцієнта фінансового левериджу?

1. Від структури активів і частини власного і позикового капіталу при формуванні активів;
2. Від структури активів, структури пасивів і частини власного і позикового капіталу при формуванні активів;
3. Від структури активів і частини позикового капіталу при формуванні активів;
4. Від структури пасивів і частини власного капіталу при формуванні активів.

10. Запас фінансової стійкості підприємства дорівнює відношенню:

1. Сума постійних витрат до частини маржинального прибутку у виручці;
2. Виручка - критична сума виручки до виручки;
3. Сума змінних витрат до частини маржинального прибутку у виручці;
4. Виручка - критична сума виручки до критичної суми виручки.

4.3. Комплект типових задач/ситуаційних вправ з навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Транспортна продукція. Особливості її виробництва та вимірювання

Тема 1. Економічний зміст та характеристика транспортної продукції

Задача 1

Охарактеризуйте вказані види транспорту як галузь виробництва: визначте призначення; вкажіть недоліки та переваги кожного виду транспорту, перелічіть засоби сполучення та шляхи сполучення, технічні засоби та споруди. Заповніть таблицю 4.3.1.1.

Таблиця 4.3.1.1 Характеристика видів транспорту

Варіант	Вид транспорту	Призначення	Переваги	Недоліки	Засоби сполучення	Шляхи сполучення	Технічні засоби та споруди
	1	2	3	4	5	6	7
1	Авіаційний						
2	Автомобільний						
3	Залізничний						
4	Морський						
5	Річковий						
6	Трубопровідний						

Тема 2. Система показників експлуатаційної діяльності авіапідприємств**Задача 2****I Вихідні дані:**

Для прийняття грамотного управлінського рішення, Вами як співробітником департаменту, отримано завдання, проаналізувати показники транспортної продукції таких видів транспорту, як: авіаційний, залізничний, автомобільний, морський за останній рік і визначити показники транспортної продукції всіх видів транспорту. Для цього використовуються вихідні дані представлені в таблиці 4.3.2.1 і 4.3.2.2. Методичні рекомендації, представлені в таблиці 4.3.2.3. Величину транспортної продукції представити у вигляді таблиці 4.3.2.4.

III Інформаційне забезпечення задачі:

На залізничному транспорті коефіцієнт наведення $k = 1$. При визначенні продуктивності праці k буде $= 2$ з урахуванням більш високої трудомісткості виконання 1 пас-км. На автомобільному транспорті $k = 0,4$. На авіаційному $k = 0,09$. На морському та річковому $k = 1$.

Таблиця 4.3.2.1 Показники вантажних перевезень

Перевезення вантажу за видами транспорту, млн.т.			
Морський	Автомобільний	Авіаційний	Залізничний
0,7	0,8	0,05	1,2
Середня відстань перевезення вантажу, км.			
12000	8000	15000	9000

Таблиця 4.3.2.2 Показники пасажирських перевезень

Перевезення пасажирів за видами транспорту, млн. чол			
Морський	Автомобільний	Авіаційний	Залізничний
3	2	1	5
Середня відстань пасажирських перевезень, км.			
9000	5000	13000	20000

Таблиця 4.3.2.3 Розрахунок основних показників транспортної продукції

Назва показника	Літерне значення	Коментар	Вимірювач	Формула розрахунку
1	2	3	4	5
Обсяг перевезення вантажу	$\sum P$	Кількість тон вантажу, перевезеного за визначений проміжок часу	тонна	$\sum P = \sum P_i, \text{ т,}$
Кількість тон вантажу, перевезеного за і-ий проміжок часу	P_i		тонна	$(i = \overline{1, T})$
Обсяг перевезень пасажирів	$(\sum A)$	Кількість пасажирів перевезених за визначений проміжок часу	чоловік	$\sum A = \sum A_i$

Кількість пасажирів, перевезених за і-ий проміжок часу	A_t		чоловік	
Вантажооборот	$(\sum PL)$	Робота, яка пов'язана з переміщенням вантажів	тонно-кілометр	$\sum PL = \sum_t P_t \cdot L_t^{вант.}$
Відстань перевезення 1 тони вантажу	$L_t^{вант.}$		кілометр	
Пасажирооборот		Робота з перевезення пасажирів.	пасажиро-кілометр	$\sum AL = \sum_t A_t \cdot L_t^{пас.}$
Відстань перевезення 1 пасажирів	$L_t^{пас.}$		кілометр	
Наведена продукція транспорту	$(\sum PL_{прив.})$	Загальний кількісний вимірювач продукції транспорту	тонно-кілометр	$\sum PL_{прив.} = \sum PL + k \cdot \sum AL$
Коефіцієнт наведення пасажиро-кілометра до тоно-кілометра	k	Співвідношення трудоемності чи вартості перевізної роботи при перевезенні 1 тоно-кілометра чи пасажиро-кілометра		

Таблиця 4.3.2.4 Обсяги перевезення транспорту загального користування

Показники	Вид транспорту				
	Морський	Автомобільний	Авіаційний	Залізничний	Всього
1	2	3	4	5	6
Обсяг перевезення вантажу, млн.т.					
Обсяг перевезення пасажирів, млн. чол.					
Середня відстань перевезення вантажу, км.					
Середня відстань перевезення пасажирів, км.					
Вантажооборот, т-км.					-
Пасажирооборот, пас-км.					-
Коефіцієнт наведення					-
Наведений вантажооборот т-км.					-

II Завдання до ситуації:

- 1) Визначити загальний обсяг перевезень транспорту.
- 2) Величину вантажообігу і пасажирообороту за видами транспорту і по транспорту в цілому.
- 3) Розмір наведеної транспортної продукції, враховуючи диверсифікацію коефіцієнтів наведення.
- 4) Заповнити таблицю 4.3.2.4.

Змістовий модуль 2. Аналіз авіапослуг, основних і оборотних засобів

Тема 3. Аналіз обсягів, якості і структури продукції (послуг) авіапідприємства

Задача 3

Аналіз динаміки та структури основних показників роботи авіаційного підприємства

Таблиця 4.3.3.1

I Вихідні дані

№ п/п	Показники	Один. виміру	1 рік	2 рік	Темпи росту, %	3 рік	Темпи росту, %	Середні темпи приросту
1	Перевезено пасажирів, в т.ч.: На міжнародному сполученні: Питома вага до перевезених пасажирів	Тис.чол. Тис.чол. %	6800 3200	7000 3150		6500 2200		
2	Перевезено вантажу, в т.ч.:	Тон	50900	48300		40000		

	На міжнародному сполученні: Питома вага до перевезеного вантажу	Тон %	45300	46100		30000		
3	Відправлено пасажирів з аеропорту, в т.ч. На міжнародному сполученні: Питома вага до відправлених пасажирів	Тис.чол. Тис.чол. %	1800 988	2240 1870		2800 1200		
4	Відправлено вантажу з аеропорту, в т.ч. На міжнародному сполученні: Питома вага до відправленого вантажу	Тон Тон %	13100 9550	20000 18600		19800 19000		
5	Пасажирообіг, в т.ч.: На міжнародному сполученні: Питома вага до загального пасажирообігу	Млн.пкм Млн.пкм %	3700 3500	3350 3000		4000 3600		
6	Вантажообіг, в т.ч.: На міжнародному сполученні: Питома вага до загального вантажообігу	Млн.ткм Млн.ткм %	15100 11300	13200 8000		15000 7000		
7	Виконано рейсів, в т.ч.: На міжнародному сполученні: Питома вага до виконаних рейсів	Одиниць Одиниць %	9200 4100	10000 5200		11300 4600		

II Завдання до ситуації

1) Проаналізувати зміни в об'ємних показниках діяльності роботи авіапідприємств, розрахувати ланцюгові темпи росту показників та середні темпи росту і приросту за трирічний період.

2) Проаналізувати зміни у структурі показників, розрахувати їх питому вагу на міжнародному сполученні.

Тема 4. Аналіз наявності, руху та ефективності використання основних та оборотних засобів

Задача 4

I Вихідні дані:

Таблиця 4.3.4.1 Аналіз динаміки та структури основних засобів підприємства за групами (витяг з форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності»)

Група основних засобів	Наявність на початок періоду		Надійшло за звітний період		Вибуло за звітний період		Наявність на кінець періоду	
	тис. грн	частка, %	тис. грн	частка, %	тис. грн	частка, %	тис. грн	частка, %
Будівлі і споруди	3800		3000		1700			
Силові машини	100		-		20			
Вимірювальні прилади	305		50		-			
Обчислювальна техніка	260		45		10			
Транспортні засоби	7400		-		1000			
Інструменти	330		100		-			
Всього		100		100		100		100

II. Інформаційне забезпечення задачі:

Велике значення для оцінки використання основних засобів має аналіз їх руху і технічного стану, який проводиться за даними бухгалтерської звітності (форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»). З цією метою, окрім визначення змін у складі та структурі за групами основних засобів, також розраховують відповідні відносні показники:

• **коефіцієнт оновлення ($K_{он}$)**, який характеризує частку нових основних засобів у загальній вартості їх на кінець року:

$K_{он} = \text{Вартість основних засобів введених в експлуатацію} / \text{Вартість основних засобів на кінець періоду};$

• **період оновлення основних засобів ($T_{он.оз}$):**

$T_{он.оз} = \text{Вартість основних засобів на початок періоду} / \text{Вартість основних засобів введених в експлуатацію};$

• **коефіцієнт вибуття (K_v):**

$K_v = \text{Вартість основних засобів, що вибули} / \text{Вартість основних засобів на початок періоду};$

• **коефіцієнт приросту ($K_{пр}$):**

$K_{пр} = \text{Сума приросту основних засобів} / \text{Вартість основних засобів на початок періоду}.$

Сума приросту основних засобів розраховується як різниця між загальною вартістю основних засобів, що надійшли за звітний період і загальною вартістю основних засобів, які вибули за звітний період.

III Завдання до ситуації:

1) Визначити зміни у наявності основних засобів на кінець періоду і дані занести до таблиці 1;

2) Визначити структуру основних засобів (розрахувати частку основних засобів у %) і дані занести до таблиці 1;

3) Розрахувати коефіцієнт оновлення ($K_{он}$), період оновлення основних засобів ($T_{он.оз}$), коефіцієнт вибуття (K_v), коефіцієнт приросту ($K_{пр}$), визначити одиниці вимірювання періоду оновлення основних засобів.

Змістовий модуль 3 Аналіз ефективності використання персоналу і собівартості продукції

Тема 5. Аналіз фонду заробітної плати та рентабельності персоналу

Задача 5

Таблиця 4.3.5.1

I Вихідні дані

Показники	Умовне позначення	Базисний рік	Звітний рік	(+/-)	(%)
Фонд заробітної плати, тис.грн.	ФЗП	30708	28630		
Обсяг випуску продукції, тис.грн.	ВВП	66100	65881		
Кількість персоналу, чол.	КП	123	117		
Середня заробітна плата в рік, тис.грн.	З/п				
Середня продуктивність праці в рік, тис.грн.	ПП				

II Завдання до ситуації

Необхідно знайти:

- 1) Середню заробітну плату (З/п) і продуктивність праці в рік (ПП);
- 2) Індекс середньої заробітної плати ($I_{сз}$), індекс середньої продуктивності праці ($I_{пп}$);
- 3) Проаналізувати відповідність між темпами росту середньої заробітної плати і продуктивності праці, знайти індекс випередження ($I_{випер}$);
- 4) Визначити суму економії (- E) або перевитрати (+E) фонду заробітної плати за звітний рік.

Тема 6. Аналіз витрат на виробництво та собівартості продукції

Задача 6

I. Вихідні дані

Таблиця 4.3.6.1

Аналіз впливу факторів на собівартість льотної години

Показник	Умовне познач.	T ₀	T ₁	Відхилення	
				+/-	%
Загальні витрати авіакомпанії по заданій ПЛ при експлуатації ПС, млн.грн	E	10	12	+2	+20
Витрати по обслуговуванню ПС в аеропортах та по трасі, млн.грн	$E_{a/n}$	5	4	-1	-20
Річний виробничий наліт годин по заданій ПЛ, год	$W_{вир.}$	5000	5500	+500	+10
Собівартість льотної години	$S_{л.г.}$	0,003	0,0029	-0,0001	-3,33

II. Завдання до ситуації

- 1) Розрахувати собівартість льотної години за базовий та звітний рік;
- 2) Визначити абсолютне та відносне відхилення по всім показникам;
- 3) Проаналізувати вплив факторів (E), ($E_{a/n}$), ($W_{вир.}$) на зміни собівартості льотної години за допомогою методу ланцюгових підстановок.

Змістовий модуль 4. Аналіз фінансового стану авіапідприємства**Тема 7. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства****Задача 7**

I. Вихідні дані:

Поточну заборгованість в сумі 2 тис.грн. по підприємству необхідно погасити через 100 днів, 1,3 тис.грн. - через 25 днів, 8,7 тис.грн. - через чотири дні.

Період трансформації виробничих матеріалів в сумі 6 тис.грн. складає - 90 днів, палива в сумі 2,1 тис.грн. - 70 днів, дебіторської заборгованості: по дебіторові А в сумі 2 тис.грн. - 30 днів, по дебіторові В в сумі 0,3 тис.грн.. - 15 днів, по дебіторові С в сумі 0,3 тис.грн.. - 15 днів.

II. Завдання до ситуації:

Необхідно знайти:

- 1) Середню швидкість дозрівання і середню суму дозрівання усіх поточних зобов'язань до погашення;
- 2) Середню швидкість і суму трансформації оборотних активів в грошові кошти;
- 3) Співвідношення середньої швидкості оборотних активів і середньої швидкості дозрівання поточних зобов'язань і проаналізувати;
- 4) Співвідношення суми оборотних активів і суми поточних зобов'язань і проаналізувати.

Тема 8. Аналіз фінансової стійкості підприємства**Задача 8**

I. Вихідні дані

Таблиця 4.3.8.1 Аналіз впливу факторів на показник фінансового левериджу

Активи	Питома вага активу і -го виду у валюті балансу, %		Частина власного капіталу у формуванні активу балансу і -го виду		Частина позикового капіталу у формуванні активу балансу і -го виду	
	T ₀	T ₁	T ₀	T ₁	T ₀	T ₁
Необоротні	31,5	38,4	0,712	0,69	0,288	0,31
Оборотні	69,5	62,6	0,435	0,478	0,565	0,522
Всього	100,0	100,0	-	-	-	-

II. Завдання до ситуації

- 1) Розрахувати результативний показник: коефіцієнт фінансового левериджу (Кфл);

2) За допомогою методу ланцюгових підстановок проаналізувати вплив чинників: структури активів підприємства і фінансової політики їх формування на результативний показник, зробити висновки.

5. Питання до підсумкового контролю

- 1 Дайте визначення поняття конкурентоспроможності продукції (послуг).
- 2 Охарактеризуйте основні завдання аналізу конкурентоспроможності продукції (послуг).
- 3 Охарактеризуйте методику проведення аналізу конкурентоспроможності продукції (послуг).
- 4 З'ясуйте, що потрібно знати кожному авіапідприємству, перш ніж планувати обсяги виробництва, формувати виробничі потужності.
- 5 Охарактеризуйте основні завдання маркетингового аналізу.
- 6 Охарактеризуйте коефіцієнти, з допомогою яких вимірюють ступінь чутливості попиту зміни ціни і доходів споживачів.
- 7 Поясніть необхідність аналізу динаміки становища кожного виду продукції (авіаперевезень) як на внутрішньому так зовнішньому ринках.
- 8 Поясніть необхідність аналізу структури ринків збуту та його прибутковості.
- 9 З'ясуйте, у чому полягає сутність цінової політики підприємства.
- 10 Визначте, із якою метою проводять порівняльний аналіз рівня цін.
- 11 Визначте поняття економічного аналізу зовнішньоекономічної діяльності, перерахуйте джерела аналізу.
- 12 Перерахуйте прийоми, які використовують у процесі аналізу зовнішньоекономічної діяльності.
- 13 Перерахуйте основні завдання аналізу зовнішньоекономічної діяльності.
- 14 Охарактеризуйте поняття міжнародні розрахунки, на якій правовій основі вони базуються та які суб'єкти є учасниками цих розрахунків.
- 15 Поясніть, у яких значеннях використовується поняття валюта та дайте визначення поняття міжнародні валютні відносини.
- 16 Перерахуйте та охарактеризуйте види аналізу, які використовують по відношенню до зовнішньоекономічної діяльності.
- 17 Поясніть поняття валютно-фінансові умови зовнішньоторговельних контрактів, визначте різницю між валютою ціни та валютою платежу.
- 18 Проаналізуйте такі форми міжнародних розрахунків як розрахунок готівкою, оплата в кредит, вексель.
- 19 Поясніть, що є природним регулятором порушення рівноваги у міжнародних розрахунках, його функції.
- 20 Визначте основні форми міжнародних кредитів, які є важливим напрямком для вдосконалення валютно-фінансових відносин.
- 21 Поясніть, якими функціями визначається важливість коштів.
- 22 Окресліть коло обмежень, які мають рух інвалютних коштів, пов'язаних із законодавчим регулюванням держави.
- 23 Визначте основну мету та джерела аналізу руху інвалютних коштів.
- 24 Вкажіть спосіб, яким можна вирішити проблему мультивалютності коштів та методику розрахунку коефіцієнта покриття поточних інвалютних зобов'язань підприємства.
- 25 Проаналізуйте таблицю надходжень та витрат інвалютних коштів за статтями.
- 26 Дайте визначення контракту як основного документа, що визначає права та обов'язки учасників зовнішньоекономічної діяльності. Види контрактів.
- 27 Поясніть, у чому полягає сутність аналізу структури реалізації послуг з експортних угод.
- 28 Визначте чинники, які впливають обсяг реалізації послуг з експортним контрактам.

29 Поясніть, у чому полягає завдання аналізу виконання експортних угод щодо номенклатури та асортименту продукції (наданих послуг).

30 Поясніть основну мету аналізу виконання експортних угод щодо термінів постачання та вкажіть джерела інформації.

31 Охарактеризуйте прикладний інструментарій, який використовується у процесі аналізу довкілля.

32 Визначте основні завдання аналізу експортно-імпортних операцій.

33 Перерахуйте джерела інформації, необхідні для аналізу експортно-імпортних операцій.

34 Розкрийте суть аналізу динаміки експортно-імпортних операцій.

35 Поясніть, з якою метою в аналізі динаміки експортно-імпортних операцій розраховують індекси вартості, фізичного обсягу, кількісної структури, вартісної структури та цін.

36 Обґрунтуйте методику розрахунку рівня накладних витрат під час аналізу накладних витрат щодо експорту (імпорту) послуг.

37 Охарактеризуйте показник ефективності експорту (імпорту) товарів та послуг.

38 Вкажіть основні фактори, що впливають на показник ефективності експорту (імпорту) товарів та послуг.

39 Охарактеризуйте систему показників економічної ефективності ЗЕД.

40 Охарактеризуйте систему показників ЗЕД підприємства.

41 Перерахуйте джерела інформації для аналізу обсягів послуг авіапідприємств.

42 Вкажіть, у яких вимірниках може виражатися обсяг виробництва та реалізації послуг.

43 Охарактеризуйте основні завдання аналізу динаміки обсягів послуг авіапідприємства.

44 Охарактеризуйте основну мету аналізу структури та асортименту послуг авіапідприємства.

45 Проаналізуйте основні чинники, які впливають на обсяги авіаперевезень.

46 Поясніть сенс поняття ринок транспортних послуг і відповідно до яких вимог проводять аналіз авіатранспортних послуг.

47 Охарактеризуйте основні завдання аналізу авіатранспортних послуг.

48 Визначте об'ємні кількісні показники діяльності авіакомпанії.

49 Визначте об'ємні показники діяльності аеропорту.

50 Проаналізуйте схему впливу чинників зміну обсягів продукції (авіатранспортних послуг).

51 Перелічіть основні завдання аналізу забезпеченості підприємства основними засобами.

52 Визначте джерела аналізу наявності, руху та ефективності використання основних засобів.

53 Поясніть, які показники характеризують рух та технічний стан основних засобів.

54 Назвіть та поясніть, як розраховують показники інтенсивності та ефективності використання основних засобів.

55 Визначте основну мету аналізу оборотних засобів.

56 Охарактеризуйте процес аналізу складу, структури та динаміки оборотних активів.

57 Проаналізуйте вплив чинників обсяг матеріальних запасів у вартісному вираженні.

58 Визначте які показники характеризують ефективність використання запасів.

59 Визначте які заходи здійснюють на підприємстві для прискорення інкасації дебіторської заборгованості.

60 Охарактеризуйте такі показники як період перебування капіталу в готівці та кількість оборотів середнього залишку коштів.

61 Визначте основні завдання щодо аналізу забезпеченості підприємства персоналом.

62 Перерахуйте джерела інформації для аналізу забезпеченості підприємства персоналом.

- 63 Визначте показники, що використовують для характеристики руху робочої сили в підприємстві.
- 64 Поясніть, за якими групами показників проводять аналіз виконання плану соціального розвитку підприємства.
- 65 Перерахуйте фактори, що впливають на фонд робочого часу підприємства.
- 66 Охарактеризуйте узагальнюючі показники продуктивності праці та визначте фактори, які впливають на середньорічну продуктивність одного працівника.
- 67 Визначте фактори, які впливають на середньо-годинний виробіток одного працівника.
- 68 Охарактеризуйте зв'язок, що існує між трудомісткістю продукції та продуктивністю праці.
- 69 Охарактеризуйте основні напрями пошуку резервів зростання продуктивності праці.
- 70 Вкажіть об'єктивні та суб'єктивні обставини втрат робочого часу.
- 71 Поясніть значення та завдання аналізу фонду заробітної плати.
- 72 Визначте складові фонду заробітної плати згідно з чинною інструкцією органів статистики.
- 73 Охарактеризуйте величини, які розраховують у процесі аналізу частини фонду зарплати, що входить у собівартість.
- 74 Визначте види оплати, що входять до складу фонду оплати праці.
- 75 Визначте види сплати, які входять до складу виплат за рахунок прибутку.
- 76 Визначте види сплати, які входять до складу виплат за рахунок фонду соціального захисту.
- 77 Проаналізуйте структурно-логічну факторну модель змінного фонду заробітної плати.
- 78 Проаналізуйте структурно-логічну факторну модель постійного фонду заробітної плати.
- 79 Охарактеризуйте структурно-логічну модель, яку використовують для факторного аналізу чистого прибутку на гривню заробітної плати.
- 80 З'ясуйте, які фактори впливають на зміну розміру капіталізованого прибутку на зарплатню.
- 81 З'ясуйте основні завдання аналізу забезпеченості та використання матеріальних ресурсів.
- 82 Вкажіть джерела інформації для аналізу забезпеченості та використання матеріальних ресурсів.
- 83 Визначте, які коефіцієнти характеризують забезпечення потреби у матеріальних ресурсах договорами на постачання та їхнє фактичне виконання.
- 84 Охарактеризуйте сутність аналізу якості та ритмічності постачання матеріальних ресурсів.
- 85 З'ясуйте суть аналізу стану складських запасів матеріальних ресурсів.
- 86 Охарактеризуйте систему узагальнюючих показників ефективності використання матеріальних ресурсів.
- 87 Проаналізуйте структурно-логічну факторну модель матеріаломісткості.
- 88 Визначте, під впливом яких чинників може змінюватись кількість витрачених матеріальних ресурсів на одиницю продукції.
- 89 Визначте, під впливом яких чинників може змінюватись вартість витрачених матеріальних ресурсів на одиницю продукції.
- 90 Проаналізуйте структурно-логічну факторну модель прибутку на гривню матеріальних ресурсів.
- 91 Укажіть основні завдання аналізу собівартості.
- 92 Охарактеризуйте чинники, які впливають ефективність системи управління витратами.
- 93 Охарактеризуйте об'єкти аналізу собівартості продукції.
- 94 Визначте джерела інформації для аналізу собівартості продукції.
- 95 Визначте чинники, які впливають зміну загальної суми витрат.

- 96 Оцініть роль показника витратоємності продукції характеристики роботи підприємства.
- 97 Проаналізуйте чинники, які впливають у сумі прямих матеріальних витрат за виробництво продукції.
- 98 Проаналізуйте чинники, які впливають суму прямих трудових витрат за виробництво продукції.
- 99 Обґрунтуйте необхідність групування витрат з метою планування та врахування собівартості на підприємствах.
- 100 З'ясуйте особливості аналізу витрат за центрами відповідальності.
- 101 Охарактеризуйте основні об'єкти аналізу джерел формування та розміщення капіталу підприємства.
- 102 Вкажіть джерела інформації для аналізу формування та розміщення капіталу підприємства.
- 103 Охарактеризуйте поняття - капітал підприємства та склад власного капіталу підприємства.
- 104 Охарактеризуйте склад позикового капіталу підприємства.
- 105 Обґрунтуйте необхідність аналізу динаміки та співвідношення власного та позикового капіталу підприємства.
- 106 Визначте чинники, які впливають темпи зростання власного капіталу.
- 107 Визначте коефіцієнти, які розраховують для оцінювання структури формування капіталу та методику їхнього розрахунку.
- 108 Обґрунтуйте необхідність оцінки вартості капіталу та визначте, яким чином розраховують вартість власного капіталу.
- 109 Охарактеризуйте методику розрахунку вартості позикового капіталу.
- 110 Поясніть, яким чином розраховують середньозважену вартість всього капіталу, граничну ефективність капіталу та критерії оптимізації структури капіталу.
- 111 Визначте поняття – прибуток та основні завдання аналізу фінансових результатів діяльності.
- 112 Вкажіть основні джерела інформації для аналізу фінансових результатів.
- 113 Проаналізуйте структурно-логічну модель факторного аналізу прибутку.
- 114 Визначте, які чинники та якою мірою впливають прибуток від реалізації продукції.
- 115 Оцініть вплив доходів від інвестиційної та фінансової діяльності, а також інших операційних доходів та витрат на прибуток підприємства.
- 116 Визначте фактори, що впливають на рівень рентабельності продукції в цілому по підприємству та кожного виду продукції (наданих послуг).
- 117 Проаналізуйте структурно-логічну факторну модель рентабельності продажів (обігу).
- 118 Проаналізуйте структурно-логічні факторні моделі рентабельності операційного та сукупного капіталу.
- 119 Охарактеризуйте основні напрями пошуку резервів збільшення прибутку від операційної діяльності.
- 120 Визначте основні джерела резервів підвищення рівня рентабельності продукції (послуг).
- 121 Охарактеризуйте взаємозв'язок між показниками платоспроможності та ліквідності підприємства.
- 122 Обґрунтуйте необхідність групування активів за рівнем ліквідності.
- 123 Обґрунтуйте необхідність групування пасивів за рівнем терміновості їх погашення.
- 124 Охарактеризуйте коефіцієнт абсолютної ліквідності, користувачів та її нормативну величину.
- 125 З'ясуйте методику розрахунку коефіцієнта швидкої ліквідності та її нормативну величину.
- 126 Охарактеризуйте коефіцієнт поточної ліквідності, користувачів та її нормативну величину.

127 Проаналізуйте структурно-логічну модель факторного аналізу коефіцієнта поточної ліквідності.

128 Визначте чинники другого порядку, які впливають зміну величини коефіцієнта поточної ліквідності.

129 Поясніть, як розраховують середню кумулятивну швидкість і середню суму дозрівання всіх поточних зобов'язань до погашення.

130 Поясніть, як розраховують середньозважену швидкість і суму конвертованості оборотних активів у готівку.

131 Визначте основні завдання аналізу фінансового становища підприємства.

132 Визначте показники, які розраховують з метою аналізу структури джерел підприємства та оцінки ступеня фінансової стійкості, фінансового ризику

133 Проаналізуйте структурно-логічну модель факторного аналізу коефіцієнта фінансового левериджу.

134 Оцініть ефект фінансового важеля та з'ясуйте методику розрахунку рівня фінансового левериджу.

135 Охарактеризуйте показник виробничого (операційного) левериджу та методику розрахунку рівня операційного левериджу.

136 Охарактеризуйте можливі підходи щодо оцінки фінансової рівноваги.

137 Поясніть, як розраховують частку власного та частку залученого капіталу у формуванні необоротних активів.

138 Поясніть, як розраховують частку власного та частку залученого капіталу у формуванні оборотних активів.

139 Визначте, яким чином розраховується величина власного капіталу, вкладеного у довгострокові активи та сума власного капіталу, що використовується у обігу.

140 Обґрунтуйте шляхи підвищення стійкості фінансового становища підприємства.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1 Нормативно-правова література

1.1 Загальнодержавні нормативно-правові акти

1 Конституція України : прийнята на 5-й сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2 Кодекс законів про працю України : затв. Законом від 10.12.1971 р. № 322а-08. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

3 Митний кодекс України : затв. постановою Верховної Ради України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (із змінами, внесеними згідно із Законами № 141-IX від 07.11.2023 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст.552.

4 Податковий кодекс України : затв. постановою Верховної Ради України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, 15-16, №17. Ст. 112.

5 Цивільний кодекс України : затв. постановою Верховної Ради України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.

6 Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.

7 Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-14. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 365.

8 Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-12. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №49. Ст. 682.

1.2 Нормативно-правові акти в авіаційній галузі

1.2.1 Міжнародні авіаційні нормативно-правові акти

9 Конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень : "Монреальська конвенція" : ратифікована Законом України № 685-VI від 17.12.2008 р. Монреаль, 28.05.1999 р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 33. С. 169.

10 Прогноз развития воздушного транспорта до 2025 года / Cir. 313. Канада, Монреаль : ICAO. 2007. 65 с.

11 Principles for Establishing the Cost-Base for En Route Charges and the Calculation of the Unit Rates / Doc. 07.60.01. Belgium, Brussels : EUROCONTROL. 2007. 34 p.

12 Conditions of Application of the Route Charges System and Conditions of Payment / Doc. 07.60.02. Belgium, Brussels : EUROCONTROL. 2007. 11 p.

13 Manual on Air Navigation Services Economics / Doc. 9161. Canada, Montreal : ICA. 2007. 30 p.

1.2.2 Національні авіаційні нормативно-правові акти

14 Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 51. Ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

15 Повітряний кодекс України : введ. в дію Постановою ВР від 19.05.2011 р. № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48–49. Ст. 536. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

16 Концепція розвитку системи регулювання авіаційної діяльності у сфері створення та використання малих повітряних суден : затв. Постановою КМУ від 14 квітня 2004 р. № 234-р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 15. С. 5–9.

17 Положення про використання повітряного простору України : затв. постановою КМУ від 6 грудня 2017 р. № 954. *Офіційний вісник України*. 2017. № 101. С. 17.

18 Положення про об'єднану цивільно-військову систему організації повітряного руху України : затв. постановою КМУ від 19.07.1999 р. № 1281. *Офіційний вісник України*. 1999. № 29. С. 82.

19 Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 68 "Авіаційний транспорт" : Професії керівників, професіоналів, фахівців, технічних службовців та робітників : затв. наказом МТУ від 17.07.2002 р. № 488. К.: МТУ. 2002. 140 с. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FIN28260> (дата звернення: 17.03.2025).

20 Загальні правила польотів у повітряному просторі України : Авіаційні правила України : затв. наказом ДАСУ та МОУ від 06.02.2017 № 66/73 / Верховна Рада України. 2017. С. 183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0654-17#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

21 Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів та небезпечних відходів повітряним транспортом : затв. постановою КМУ від 10.03.2017 р. № 134. *Офіційний вісник України*. 2017. № 24. С. 52.

22 Положення про Державну авіаційну службу України : затв. постановою КМУ від 08.10.2014 р. № 520 / Верховна Рада України. 2017. С. 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/520-2014-п#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

23 Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу : Авіаційні правила України : затв. наказом ДАСУ від 26.11.2018 р. № 1239. *Офіційний вісник України*. 2019. № 18. С. 65.

24 Правила сертифікації авіаційних навчальних закладів цивільної авіації з підготовки льотного складу в Україні : затв. наказом Державіаслужби України від 17.08.2005 р. № 601 / Верховна Рада України. 2017. С. 63. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0981-05#Text> (дата звернення: 17.03.2025).

1.3 Нормативно-правові акти в галузі охорони праці

25 Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які причинили втрату працездатності : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-14. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 46–47. Ст. 403.

26 Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-12. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 5. Ст. 21.

27 Про пожежну безпеку : Закон України від 17.12.1993 р. № 3745-12. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 49. Ст. 668.

2 Література з професійно орієнтованих дисциплін

2.1 Література з нормативних дисциплін

- 28 Барбінова А.В. Наукова організація праці менеджера : навчально-методичний посібник. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2021. 29 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Барбінова.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 29 Бородіна О. А., Ходова Я. О. Адміністративний менеджмент : навч. посібник / за заг. ред. О. А. Бородіна. Маріуполь : ПДТУ, 2015. 84 с.
 - 30 Гребеник Т.В. Управління персоналом : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2014. 180 с.
 - 31 Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник. Харків : Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с. URL: <http://surl.li/bfolg> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 32 Данильян О.Г. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf (дата звернення: 17.03.2025).
 - 33 Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : підручник. Суми : ВТД - Університетська книга, 2010. 334 с.
 - 34 Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Видання 6-те, перероб. та доп. / За ред. Козака Ю. Г., К.: «Центр учбової літератури», 2019. 292 с. URL: <http://surl.li/hdxog> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 35 Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посібник. Вінниця : ВНТУ, 2014. 180 с.
 - 36 Овсієнко О.В. Менеджмент: навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» денної форми навчання. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 144 с. URL: <http://surl.li/nihlr> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 37 Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посібник / А.Є. Конверський та ін. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
 - 38 Отенко І.П. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с. URL: <http://surl.li/odud> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 39 Петков В.П. Менеджмент організації : підручник. К. : Знання, 2011. 488 с.
 - 40 Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання : навч. посібник. К.:НУХТ, 2022. 385 с. URL: <http://surl.li/jehdn> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 41 Скібіцька Л.І. Організація праці менеджера: навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2010. 360 с. URL: <http://surl.li/nigqk> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 42 Тищенко В.Ф., Остапенко В. М. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. 193 с. URL: <http://surl.li/nihan>. (дата звернення: 17.03.2025)
 - 43 Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.
- ### **2.2 Література з вибірових дисциплін авіаційного спрямування**
- 44 Зеркалов Д.В. Транспортна система України : довідник. К. : Основа, 2009. 704 с.
 - 45 Коба В.Г. Економіка транспорту : навч. посібник. К. : КДАВТ, КМУЦА, 2005. 254 с.
 - 46 Кострюков С.В. Транспортне право : комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни для бакалаврів спеціальності 081 Право. Дніпро, НГУ, 2018. 208 с. URL: <http://surl.li/nihcj> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 47 Крячко К.В., Кулешов В.В., Берестова Т.Т. Взаємодія видів транспорту : конспект лекцій. Харків : УкрДАЗТ, 2010. Ч. 1. 100 с. URL: <http://surl.li/nbnwt> (дата звернення: 17.03.2025).
 - 48 Маковецька Л.О. Географія транспорту : курс лекцій. Луцьк : Східноєвроп. націон. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. 118 с. URL: <http://surl.li/ezzfk> (дата звернення: 17.03.2025).

- 49 Марінцева К.В. Пасажирські перевезення : підручник. К. : НАУ, 2009. 228 с.
- 50 Попович П.В., Шевчук О.С., Гаврон Н.Б. Основи економіки транспорту : курс лекцій. Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2017. 147 с. URL: <http://surl.li/nihgl> (дата звернення: 17.03.2025).
- 51 Сокур І.М., Сокур Л.М., Герасимчук В.В. Транспортна логістика : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2009. 222 с.
- 52 Соловійова О.О., Висоцька І. І., Герасименко І. М. Загальний курс транспорту : навч. посібник. К. : НАУ, 2019. 244 с. URL: <http://surl.li/nihed> (дата звернення: 17.03.2025).
- 53 Транспортне право : навч. посіб. / А. О. Ковальов та ін. Харків, УкрДУЗТ, 2022. 189 с. URL: <http://surl.li/nihew> (дата звернення: 17.03.2025).
- 54 Яцківський Л.Ю., Зеркалов Д.В. Загальний курс транспорту : навч. посібник у 2-х книгах. Кн. 2. К. : Арістей, 2008. 426 с.

2.3 Література з охорони праці

- 55 Основи охорони праці : підручник. 21-ше видання, доповнене та перероблене / за редакцією К. Н. Ткачука і М. О. Халімовського. К.: Основа, 2006 448 с. URL: <http://surl.li/nihkr> (дата звернення: 17.03.2025).
- 56 Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці : навч. посібник для самостійної роботи студентів. Х. : УЦЗУ, 2009. 436 с.

3 Перелік сайтів в глобальній мережі Internet

3.1 Нормативно-правова інформація

- 57 Верховна рада України : веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 58 Електронна бібліотека стандартів і нормативів : веб-сайт. URL: <http://www.e-gost.org.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 59 Інформаційний портал : веб-сайт. URL: <http://liga.net> (дата звернення: 17.03.2025).
- 60 Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 61 Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України : веб-сайт. URL: <http://www.mtu.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 62 Урядовий портал : веб-сайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

3.2 Інформація про підприємства

- 63 Єдиний інформаційний масив даних про емітентів цінних паперів : Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. *Smida* : веб-сайт. URL: <http://www.smida.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 64 Каталог підприємств України. *Ua-region* : веб-сайт URL: https://www.ua-region.com.ua/biznes-katalog#google_vignette (дата звернення: 17.03.2025).
- 65 Каталог підприємств м. Кропивницький. *Biz.kr.ua* : веб-сайт. URL: <http://www.biz.kr.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 66 Каталог підприємств та послуг м. Києва. *44.ua* : веб-сайт. URL: <http://www.44.ua/catalog> (дата звернення: 17.03.2025).

3.3 Віртуальні бібліотеки

- 67 Бібліотеки рефератів : веб-сайти. URL: <http://referaty.com.ua>, <http://www.ukrreferat.com> (дата звернення: 17.03.2025).
- 68 Віртуальна бібліотека. [Lib.meta.ua](http://lib.meta.ua) : веб-сайт. URL: <http://lib.meta.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 69 Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).
- 70 Українська вільна енциклопедія „Вікіпедія” : веб-сайт. URL: <http://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 17.03.2025).

3.4 Менеджмент, маркетинг, економіка та фінанси

71 База маркетингової інформації. *Dan.com* : веб-сайт. URL: <http://www.marketing.vc> (дата звернення: 17.03.2025).

72 Інтернет-портал для управлінців. [Management.com.ua](http://www.management.com.ua) : веб-сайт. URL: <http://www.management.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

73 Керівництво з маркетингу. *Bezpeka-shop.com* : веб-сайт. URL: <https://www.bezpeka-shop.com/download/manuals/zkteco-horus-marketing-guide.pdf> (дата звернення: 17.03.2025).

74 Український бізнес ресурс. *UBR* : веб-сайт. URL: <http://ubr.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

3.5 Зовнішньоекономічна діяльність

75 Департамент економічного розвитку та торгівлі Кіровоградської ОДА : веб-сайт. URL: <https://economy.kr-admin.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

76 ДП „Держзовнішінформ”. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків : веб-сайт. URL: <https://dzi.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

77 Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності. Професіоналам зовнішньоекономічної діяльності : веб-сайт. URL: <http://qdpro.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025)..

78 ПФТС. Фондова біржа : веб-сайт. URL: <https://pfts.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

79 Сервер підтримки зовнішньоекономічної діяльності. *Mdoffice* : веб-сайт. URL: <http://www.mdoffice.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

80 Українська міжнародна фондова біржа. *Probanki.com.ua* : веб-сайт. URL: <http://uise.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

3.6 Авіація

3.6.1 Інформаційні сайти

81 Аерокосмічний портал України : веб-сайт. URL: <http://space.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

82 Крила : все про українську авіацію : веб-сайт. URL: <http://www.wing.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

83 Український авіаційний портал : веб-сайт. URL: <http://www.aviation.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

84 Цивільна авіація України. Інформаційно-довідковий сайт «Україна» : веб-сайт. URL: http://proukraine.net.ua/?page_id=451 (дата звернення: 17.03.2025).

3.6.2 Українські авіаційні підприємства та організації

85 Авіакомпанія «SkyUp» : веб-сайт. URL: <https://skyup.aero/uk/> (дата звернення: 17.03.2025).

86 Аеродром „Кропивницький” : Льотна академія Національного авіаційного університету : веб-сайт. URL: <http://www.glau.kr.ua>. (дата звернення: 17.03.2025)

87 Аероклуб України. Всеукраїнська асоціація : веб-сайт. URL: <http://aeroclub.kiev.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

88 Асоціація «Аеропорти України» : веб-сайт. URL: <https://www.aauca.org.ua/en/about> (дата звернення: 17.03.2025).

89 Державна авіаційна служба України (Державіаслужба) : веб-сайт. URL: <http://www.avia.gov.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

90 Державне підприємство "Міжнародний аеропорт "Бориспіль" : веб-сайт. URL: <http://kbp.aero> (дата звернення: 17.03.2025).

91 Державне підприємство обслуговування повітряного руху України „Украерорух” : веб-сайт. URL: <https://uksatse.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

92 ПрАТ „МАОК УРГА» : веб-сайт. URL: <http://www.urga.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

93 Українське авіаційне транспортне агентство „Авіатур” : веб-сайт. URL: <http://www.aviakassa.net> (дата звернення: 17.03.2025).

3.6.3 Міжнародні та регіональні авіаційні організації

94 *ECAC (Європейська конференція цивільної авіації)* : веб-сайт. URL: <http://www.ecac-seac.org>. (дата звернення: 17.03.2025)

95 *EASA (Європейське агентство з безпеки авіації)* : веб-сайт. URL: <https://www.easa.europa.eu/en> (дата звернення: 17.03.2025).

96 *Eurocontrol (Євроконтроль)* : веб-сайт. URL: <http://www.eurocontrol.int> (дата звернення: 17.03.2025).

97 *IATA (Міжнародна асоціація повітряного транспорту)* : веб-сайт. URL: <http://www.iata.org> (дата звернення: 17.03.2025)..

98 *ICAO (Міжнародна організація цивільної авіації)* : веб-сайт. URL: <http://www.icao.int>. (дата звернення: 17.03.2025)

99 *JAA (Об'єднані авіаційні власті)* : веб-сайт. URL: <http://www.jaa.nl> (дата звернення: 17.03.2025).

100 *NATO (Північно атлантичний альянс)* : веб-сайт. URL: <http://www.nato.int> (дата звернення: 17.03.2025)..

101 *United Nations (Організація об'єднаних націй)* : веб-сайт. URL: <http://www.un.org> (дата звернення: 17.03.2025).

3.6.4 Зарубіжні авіаційні підприємства та організації

102 *Airbus : leading aircraft manufacturer* : веб-сайт. URL: <http://www.airbus.com> (дата звернення: 17.03.2025).

103 *Boeing Company* : веб-сайт. URL: <http://www.boeing.com> (дата звернення: 17.03.2025).

104 *Swissport International Ltd : Global cargo and aircraft ground handling (міжнародна хендлінгова компанія)* : веб-сайт. URL: <https://www.airport-suppliers.com/supplier/swissport/#> (дата звернення: 17.03.2025).

3.7 Інтернет-комерція

105 *Всеукраїнський центр електронної комерції* : веб-сайт. URL: <http://e-commerce.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

106 *Електронний магазин Azbooka* : веб-сайт. URL: <http://www.azbooka.com> (дата звернення: 17.03.2025).

107 *Майдан електронної торгівлі* : веб-сайт. URL: <http://met-online.kiev.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

108 *Payment Service Provider Platon (ТОВ «Платежі онлайн»)* : веб-сайт. URL: <https://platon.ua/fac/elektronnaya-kommertiya> (дата звернення: 17.03.2025).

3.8 Автоматизовані системи управління підприємством

109 *Європейська ERP система для великих виробничих і будівельних підприємств. Contour enterprise* : веб-сайт. URL: <https://contourenterprise.com.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

110 *Компанія BusinessJetPro, платформа BJet. Bjetpro* : веб-сайт. URL: <https://bjetpro.com/about-us> (дата звернення: 17.03.2025).

111 *Комплексні системи автоматизації управління (корпорація «Парус»).* Група компаній «Парус» : веб-сайт. URL: <http://www.parus.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

112 *Система управління виробничими та торговими підприємствами (БЕСТ-ПРО).* Tanhost : веб-сайт. URL: <http://intelserv.kiev.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

113 *CRM-системи. Creatio* : веб-сайт. URL: <http://www.terrasoft.ua> (дата звернення: 17.03.2025).

114 *Український обчислювальний центр цивільної авіації. Dovidnyk* : веб-сайт. URL: https://dovidnyk.in.ua/directories/business_kyiv/id/75968 (дата звернення: 17.03.2025).